

Atlantic Council

ХОВАЮЧИСЬ У ВСІХ НА ОЧАХ

Війна Путіна проти України

Максиміліан Чуперські, Джон Едвард Гербст, Еліот Гіґінз, Аліна Полякова,
Деймон Вілсон

ХОВАЮЧИСЬ У ВСІХ НА ОЧАХ

Війна Путіна проти України

Максиміліан Чуперські, Джон Едвард Гербст, Еліот Гіґінз,
Аліна Полякова, Деймон Вілсон

© 2015 Атлантична рада Сполучених Штатів. Всі права захищені. Жодна частина цього звіту не може бути відтворена чи передана у будь-якій формі або будь-яким чином, без письмового дозволу Атлантичної Ради, крім випадків стислого цитування у новинах, критичних статтях та оглядах. Зв'яжіться із нами аби отримати більше інформації.

Atlantic Council
1030 15th Street, NW, 12th Floor
Washington, DC 20005

ISBN: 978-1-61977-996-9

Цей звіт переклала команда перекладачів-волонтерів онлайн-ресурсу InformNapalm.org, що здійснює незалежні дослідження військового конфлікту на сході України. Автори перекладу висловлюють окрему подяку Фейсбук-спільноті «Український переклад» за цінні поради та допомогу у формуванні новітньої української військової термінології.

Світлина на обкладинці: Reuters / Марко Джурика. Проросійські сепаратисти хизуються спаленим українським БТР на околиці села Новокатеринівка у Донецькій області (24 вересня 2014 року).

Цей звіт підготовлено та опубліковано ґрунтуючись на Політиці інтелектуальної незалежності Атлантичної ради. Відповідальність за зміст та рекомендації, що викладені у цьому звіті, покладається лише на його авторів. Атлантична рада та її меценати не визначають, а так само і не обов'язково підтримують висновки, викладені у цьому звіті.

Серпень 2015 року

РОЗІРВАТИ РЯДОК ПІСЛЯ ЗВІТУ «ХОВАЮЧИСЬ У ВСІХ НА ОЧАХ»

Максиміліан Чуперські

помічник президента Атлантичної ради з особливих питань

Джон Едвард Гербст

директор Євразійського центру ім. Діну Патрічіу при Атлантичній раді, колишній посол США в Україні

Еліот Гіґінз

засновник онлайн-проекту «Белінгкет» [Bellingcat] та запрошений науковий працівник кафедри військових досліджень Кінгз-коледжу (Лондон)

Аліна Полякова

заступник директора Євразійського центру ім. Діну Патрічіу при Атлантичній раді

Деймон Вілсон

виконавчий віце-президент Атлантичної ради із програм і стратегії

ЗМІСТ

Передмова	1
Вступне слово	3
Стислий зміст	5
Передумови: війна, яку створив Кремль	6
Заперечення фактів з боку Росії.....	9
Пикористання цифрової криміналістики для виявлення фактів участі Росії у війні з Україною	10
Постійний потік зброї та військової техніки з Росії у Східну Україну	12
Прикордонні полігони: підготування до бойових дій	15
Російські військові в Україні	17
Вантаж 200: приховування фактів загибелі росіян.....	20
Артобстріли через державний кордон.....	21
Висновки та рекомендації	24
Перелік інцидентів	25
Розділ 1. Використання російської військової техніки в Україні	25
Розділ 2. Російські навчальні полігони у прикордонній зоні	25
Розділ 3. Російські солдати в Україні	29
Розділ 4. Транскордонні артобстріли української території	32
Додаток.....	36

ПЕРЕДМОВА

Війна на сході України є конфліктом, що був штучно створений Кремлем. Понад 6 200 загиблих, десять тисяч поранених і покалічених, понад 1,2 мільйона переселенців — усе це безпосередній результат зусиль президента Росії Володимира Путіна встановити контроль над Україною¹.

У березні 2014 року, за декілька тижнів після анексії Криму, контрольовані Кремлем військові, агенти спецслужб і консультанти з питань зв'язків із громадськістю організували так званий «рух сепаратистів» з метою силового протистояння новому українському урядові. В той час, коли у Києві починав свою роботу перехідний уряд, Кремль почав операцію із захоплення державних установ і військового вторгнення на сході у Луганській та Донецькій областях України. Коли у червні 2014 року новообраний президент Петро Порошенко організував успішний контрнаступ, Кремль спрямував до України сучаснішу військову техніку та потужні підкріплення, зокрема спецпризначенців чеченського батальйону «Восток». Коли й це не зупинило наступ української армії, у серпні 2014 року Кремль кинув на схід України регулярні російські війська, завдавши серйозної поразки українським військовим. Без керування з Кремля, без грошей, сучасної зброї, найманців та, в найскрутніші моменти війни, без елітних підрозділів російської армії, не було б ні конфлікту, ні війни, ні окупації території східної України.

Водночас Кремль наполегливо та завзято заперечував своє військово втручання на сході України — так само наполегливо, як Кремль заперечував свою участь у захопленні Криму доти, доки пан Путін офіційно не визнав російську агресію на півострові у березні 2015 року.

Існує безліч доказів того, що цю війну спровокував і контролює Кремль. Лідерами сепаратистів на початковому етапі були переважно російські громадяни, багато з них були пов'язані із російськими спецслужбами. Після того, як 17 липня 2014 року на сході України був збитий «Боїнг», що виконував рейс МН17 «Малайзійських авіаліній», розслідування нідерландського уряду встановило, що цей літак був збитий із виробленого у Росії зенітно-ракетного комплексу «Бук». На схід України направлено безліч виготовленого у Росії військового обладнання. Під час вирішальних битв на Донбасі з російської території велися транскордонні артилерійські обстріли українських військ з метою підтримки атак сепаратистів. Російські кадрові військові воювали і загинули в Україні лише для того, щоб повернутися до своїх сімей у непідписаних трунах.

Представлений звіт Атлантичної ради «Ховаючись у всіх на очах: війна Путіна проти України» збирає докупи і висвітлює приховувані Кремлем факти та викриває масштаб і глибину російського військового втручання на сході України. Вся інформація з цього звіту публічно доступна — очевидні докази здійснюваної паном Путіним війни буквально приховуються в усіх перед очима. У ХХІ столітті таємні війни можуть вестися вельми недовго. Настав час зупинити і цю.

Агресія Москви в Україні підірвала міжнародний правопорядок, встановлений після холодної війни. Доти, доки міжнародна спільнота не діятиме рішуче, реваншистські заяви і сповідувана Путіним політика насильства не обмежаться лише Україною. Путінська Росія — агресор, а не посередник за столом переговорів. На тлі постійного порушення угод про припинення вогню, трансатлантична спільнота має висловити чітку позицію і реалізувати послідовні політичні заходи, що зможуть вгамувати Путіна.

Всі ми маємо спільне бачення Європи як цілісної, вільної і миролюбної частини світу, в якій Росія знайде належне їй місце. Однак війна пана Путіна в Україні загрожує цьому баченню й усьому міжнародному правопорядку.

Ми вітаємо цей звіт, бо він важливий внесок у розуміння дій і намірів Путіна, і підтримуємо викладені у звіті підсумкові висновки. Ми закликаємо уряди і парламенти Європи та Північної Америки використати наведені безперечні докази для інформування громадськості цих країн і творення політики, метою якої буде стримування Росії, а також її нерозважливих і жорстоких дій.

¹ Управління ООН з координації гуманітарних питань (УКЗГП). Україна: Ситуація. Звіт № 37 від 24 квітня 2015 року, http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/ocha_ukraine_situation_report_37-24_april_2015.pdf.

Перелічені нижче особи підтримують загальні висновки цього звіту але не несуть відповідальності за його зміст. Відповідно, не весь викладений у звіті аналіз та висновки відбивають погляди осіб, чиї підписи наведено нижче. Зазначені особи переглянули цей звіт приватним порядком, їхні посади зазначені лише для цілей ідентифікації.

Мадлен Олбрайт, **
колишній державний секретар США

Карл Більдт, **^
колишній прем'єр-міністр та міністр закордонних справ Швеції

Ніколас Бернс, **
Гарвардський університет, колишній заступник державного секретаря США та колишній посол США при НАТО

Євген Ярославович Чолій,
президент Світового Конгресу Українців

Пола Добрянська, **
колишня заступниця державного секретаря США із питань світової політики

Уффе Елеман-Єнсен,
колишній міністр закордонних справ Данії

Мірча Дан Джоане,
колишній міністр закордонних справ Румунії

Карл-Теодор цу Гутенберг,
колишній міністр оборони ФРН

Стівен Гедлі, **
колишній помічник Президента США із питань національної безпеки

Майкл Гайден, **
колишній директор ЦРУ та АНБ

Джон Гантсман-молодший, **^
голова Атлантичної ради

Адріан Каратницький,
позаштатний старший науковець Атлантичної ради

Михайло Михайлович Касьянов,
колишній прем'єр-міністр Росії

Гаррі Кімович Каспаров,
голова Фонду захисту прав людини

Залмай Халілзад, **
колишній посол США при ООН

Бернар-Анрі Леві,
французький філософ та письменник

Ян Лодал, **
колишній перший заступник міністра оборони США

Майкл Макфол,
директор Інституту міжнародних досліджень ім. Фрімена Спол'ї, старший науковець Інституту Гувера та професор кафедри політології Стенфордського університету

Андерс Фог Расмусен,
колишній генеральний секретар НАТО

Радослав Сікорський,
маршал Сейму Польщі

Оксана Сироїд,
заступниця голови Верховної Ради України

Гі Вергофстадт,
лідер фракції Альянсу лібералів і демократів за Європу у Європейському парламенті, колишній прем'єр-міністр Бельгії

Мелані Вервір, **
колишній посол США з глобальних питань жіноцтва

** Член ради директорів Атлантичної ради

**^ Член міжнародної дорадчої групи

ВСТУПНЕ СЛОВО

Протягом двадцяти п'яти років видатні учасники Атлантичної ради працювали над створенням бачення Європи як цілісного, вільного і мирного місця, в якому Росія відчувала б себе повноцінним мирним учасником. Навіть більше, багато хто у нашій спільноті бачив своєю метою не лише створення стратегічного партнерства з Росією, але й формування альянсу між Росією та НАТО, результатом чого мало б стати зміцнення міжнародної стабільності та безпеки. На жаль, теперішні дії президента Росії Володимира Путіна стосовно України зводять нанівець це бачення і загрожують міжнародному порядку, встановленому після закінчення холодної війни.

Озираючись на події ретроспективно: Заходи варто було б відреагувати на надмірну наполегливість пана Путіна значно раніше. Незалежно від моменту усвідомлення такої потреби, у 2014 році, після захоплення й анексії Росією Криму і початку неоголошеної війни на сході України, стало зрозуміло, що така істотна загроза міжнародній безпеці вимагає рішучої та вичерпної реакції.

Атлантична рада (надалі — Рада) відреагувала на цю загрозу в лютому 2014 року, запустивши ініціативу «Україна в Європі» з метою зміцнення безпеки України, підтримки процесу реформ та економічного розвитку, а також концентрації уваги на окупованому Росією Криму. Мета нашої ініціативи — це також і протидія розпочатій Москвою кампанії із дезінформації. Якщо світова спільнота не у змозі відрізнити факти від вигадок або вирішує не робити цього публічно, то малоімовірно, що вона зможе об'єднатися із метою вироблення ефективної стратегії підтримки України і вгамування пана Путіна. Цей звіт, «Ховаючись у всіх на очах: війна Путіна проти України» — внесок Ради у прояснення цього питання.

Російська пропаганда зображає кризу в Україні як громадянську війну. Насправді ж конфлікт на українському сході є штучно створеною Кремлем війною — здійснюваною за допомогою виробленого у Росії озброєння, за участі російських солдатів і за безпосередньої підтримки пана Путіна. Щоб розкрити весь масштаб російської військової інтервенції в Україну, Рада підготувала це дослідження, використавши публічно доступну інформацію та її ретельний аналіз.

Натхненням для нашої роботи стали сміливі українці та дипломати з передової. Цей звіт — результат керівництва та бачення виконавчого віце-президента Ради з програм і стратегії Деймона Вілсона, а також директора Євразійського центру ім. Діну Патрічіу і колишнього посла США в Україні Джона Гербста. Звіт з'явився завдяки відданості своїй справі та завзятості заступника директора ініціативи «Україна в Європі» доктора соціологічних наук Аліни Полякової, обізнаної у питаннях соціальних мереж, помічника президента Ради з особливих питань Максиміліана Чуперскі, а також завдяки майстерності нашого основного партнера — Еліота Г'їнза з незалежної дослідницької ініціативи «Белінкет».

Інформація, що міститься у цьому звіті, отримана з відкритих джерел, завдяки використанню інноваційних технологій збору даних і геолокаційної інформації, а також завдяки візитам редакційної команди у березні — квітні 2015 року в Україну під керівництвом посла Гербста, під час яких Максим та Аліна, серед іншого, безпосередньо відвідали зону бойових дій.

Наші зусилля ніколи б не досягли своєї мети без підтримки тих, хто допомагає діяльності Ради в Україні. Серед цих людей: Джордж Чопівський та Фондація сім'ї Чопівських, посол Жюлі Фінлі, компанія «Фронтера рісорсез» [Frontera Resources], Айсн Ігнатович і Марта Вайтер, Лінна Кошарна і компанія «Герайзен кепітл» [Horizon Capital], Джеймс Тімірті, Фондація Сміта Річардсона, Світовий Конгрес Українців під керівництвом його президента Євгена Чоля і віце-президента Пола Грода, а також сімейство Патрічіу.

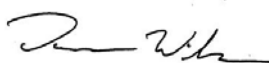
Лише після вбивства Бориса Немцова за декілька кроків від Кремля команда Ради дізналася про його зусилля з викриття війни Путіна проти України. І хоч ініційована Борисом робота проводилася окремо від Ради, вже після його смерті наші команди скоординували публікацію цього звіту паралельно з публікацією звіту команди Бориса, щоб посилити наш спільний меседж громадськості: пан Путін втягнув свою країну у війну проти мирної сусідньої держави і потім брехав, заперечуючи це. Вивчайте і діліться фактами, використовуючи хештег #PutinAtWar.

Сподіваємося, що цей звіт виявиться для вас яскравим, сповненим корисних думок і спонукатиме до дії.

Фредерік Кемпе,
президент та генеральний
директор Атлантичної ради

Деймон Вілсон,
Виконавчий віце-президент Атлантичної ради з
програм та стратегій

СТИСЛИЙ ЗМІСТ

Росія перебуває у стані війни із Україною. Російські громадяни та військовослужбовці воюють і помирають на війні, яку розв'язав їхній уряд. Президент Володимир Путін продовжує заперечувати безпосередню участь Росії у бойових діях, але це підтверджується незліченними та неспростовними доказами. Спираючись на інформацію з відкритих джерел, що «прихована у всіх на очах», ця доповідь надає беззаперечні докази прямої участі російських військових у подіях на сході України.

Ця доповідь є результатом праці Робочої Групи Атлантичної ради, що була створена для вивчення прямого військового втручання Росії в Україні. Обговорення з цивільними та військовими високопосадовцями у Києві, а також із незалежними дослідниками у березні 2015 року, а також поїздка на схід України для безпосереднього збору доказів дозволили зібрати інформацію для цього звіту та сформуванню його висновки. Можемо стверджувати так:

- Супутникові зображення підтверджують переміщення російських військ і спорудження військових полігонів біля українського кордону.
- Російські військові полігони, розташовані уздовж українського кордону, — стартові майданчики російської війни в Україні. Ці місця скупчення російської військової техніки, що потім транспортується до України для поповнення арсеналу сепаратистів і для російських військовослужбовців, мобілізованих з усієї Росії для перетину українського кордону.
- Командири наказують російським військовослужбовцям затирати розпізнавальні знаки на військовій техніці, знімати шеврони та нашивки з військової форми та переходити кордон, щоб приєднатися до сил сепаратистів у Східній Україні.
- Сепаратисти мають різноманітну військову техніку та зброю, вироблена у Росії та яку не використовують українські збройні сили, у тому числі переносні ракетні комплекси типу земля — повітря (ПЗРК), різноманітні ракетні установки, протитанкові керовані ракети, протипіхотні міни та стрілецька зброя.
- Під час ключових наступів на українські позиції російські війська в Україні діставали артилерійську підтримку з території Росії. Сукупність супутникових даних, аналізу вирв та інформації з відкритих джерел підтверджує, що багато обстрілів проведено з території Росії, а не з підконтрольних сепаратистам територій.

Для проведення політики, що зможе краще стримувати агресію Росії, західні політичні лідери мають недвозначно вказувати на війну Росії проти України, зокрема — на проросійські збройні сили, що воюють в Україні під керівництвом Кремля. Не робити цього

— означатиме потурати спробам Путіна приховати безпосередню участь Росії у цьому конфлікті. Захід повинен також визнати, що Путін використовував кожне затишшя у бойових діях, зокрема другу Мінську угоду про припинення вогню, щоб зміцнити російські та підтримувані Росією сепаратистські війська на сході України і підготуватися до наступного етапу військових дій. Ба більше, у той час, коли Росія зміцнює дисципліну та арсенал своїх військових на сході України, Кремль намагається переконати світову спільноту, що сили, які братимуть участь у будь-яких наступних битвах, місцеві, що діють на законних підставах українські збройні формування, а не творіння Москви¹.

Додатково, з метою протидії російській дезінформації Робоча Група рекомендує урядам Заходу:

- надати значно більше розвідувальних ресурсів для викриття та протидії війні Путіна проти України;
- використовувати нові цифрові дослідницькі методи та геолокаційний аналіз для збору розвідданих, які потім можна опублікувати для широкого загалу, на доповнення до таємного та технічного збирання розвідувальної інформації;
- оприлюднити у максимально можливому обсязі інформацію, що засвідчує агресивні задуми Путіна, присутність російських військ та військової техніки в Україні, а також дії російських командирів, які керують боями на її території, не розкриваючи без потреби розвідувальних методів;
- через перевірені канали ділитися з урядом України розвідувальними даними щодо планів Росії проти України, а також щодо російських військ в Україні та біля її кордонів;
- протидіяти, а не сприяти російській гібридній війні, розповідаючи чітко, послідовно і публічно про війну Росії проти України;
- збільшити фінансування та залучити приватні інвестиції у російськомовні незалежні телепрограми та засоби масової інформації, які ведуть мовлення у російськомовних регіонах, аби компенсувати вплив московської пропаганди;
- виділити більше розвідувальних ресурсів для аналізу гібридної війни Путіна, що наразі перебуває на стадії бурхливого розвитку, та об'єктами якої стали сусіди Росії і країни Європи (разом із пострадянськими державами та країнами НАТО і ЄС);
- спиратися на ці інсайти для інформування осіб, що ухвалюють політичні рішення (наприклад, про розширення, а не обмеження санкцій) та сформулювати всеосяжнішу трансатлантичну стратегію стримування російської агресії.

¹ Адриан Каратницький. Путінський проект «Спарта» — *New Atlanticist* (блог), Atlantic Council, 12 листопада 2014 року <http://www.atlantic-council.org/blogs/new-atlanticist/putin-s-project-sparta>.

«Голова» Ради міністрів Республіки Крим Сергій Аксьонов, «президент» Державної ради Республіки Крим Володимир Константинов, президент Російської Федерації Володимир Путін та «мер» Севастополя Олексій Чалий підписують угоду, згідно з якою Крим «став» частиною Російської Федерації, 18 березня 2014 року. Джерело фотографії: www.kremlin.ru.

ПЕРЕДУМОВИ: ВІЙНА, ЯКУ СТВОРИВ КРЕМЛЬ

Взимку 2014 року революційні події на Майдані у Києві змусили діючого на той час Президента України Віктора Януковича втікти з країни. У той час як українці формували новий, обраний демократичним шляхом уряд, на території країни почали з'являтися загадкові «зелені чоловічки». Спочатку це сталося у Криму, а пізніше — і на сході України. Для місцевих жителів і міжнародних спостерігачів походження «зелених чоловічків» було зовсім не загадковим: з першого погляду можна було впізнати їхню російську військову форму без розпізнавальних знаків, а також специфічний російський акцент та вироблену у Росії зброю. Навіть після анексії Росією Кримського півострову у березні 2014 року та проведення незаконного фальсифікованого референдуму, котрий не визнали міжнародні спостерігачі, Кремль заперечував своє втручання в «українську кризу». Але вже за рік після анексії російський президент Володимир Путін у своїх публічних заявах вихвалявся тим, як російські війська успішно виконали «кримську операцію»².

² Путін у фільмі про Крим: «США є натхненником перевороту в Україні та допомагають тренувати радикалів» — Russia Today, 15 березня 2015 року, <http://rt.com/news/240921-us-masterminds-ukraine-putin>.

Міжнародна спільнота, стурбована тим, що Росія порушила Будапештський меморандум, що гарантував Україні територіальну цілісність, не змогла згуртуватися аби дати Росії належну відсіч. Крим, котрий Росія наразі формально вважає своєю територією, у перші ж дні окупації був зданий «зеленим чоловічкам». Завчасне планування Росією операції із захопленням Криму у поєднанні із проведенням її у той час, коли перехідний український уряд намагався відновити порядок у Києві, поставило нову українську владу та міжнародну спільноту перед доконаним фактом.

На сході України на Донбасі «зелені чоловічки» з'явилися під виглядом «місцевих сепаратистів». Заворушення, котрі вони спричинили, Кремль та його монстрозна медійна машина називають «громадянською війною». Рука Росії була помітна від самого початку. Так, наприклад, проголошений весною 2014 року Президентом «Донецької Народної Республіки» Олександр Бородай насправді є політичним консультантом з Москви, а його «Міністром Оборони» був полковник ФСБ Ігор Гіркін, відомий також як «Стрелков»³.

³ Габрієла Бачинська, Олександр Васовик: «Витисняючи місцевих,

Повіривши у свою власну пропаганду, Кремль вважав, що достатньо буде забезпечити належних лідерів, гроші та зброю аби на Донбасі спалахнуло повстання проти Києва. Але місцеве населення не виправдало надії: численні перехоплення розмов Гірка-Стрелкова продемонстрували, що він благав Москву надсилати більше «добровольців» аби підтримати повстання⁴. Той факт, що надіслані з Росії «добровольці» були рушійною силою у розпалюванні конфлікту, привів до деяких курйозів. Наприклад, коли 7 квітня 2014 року було захоплено оперний театр у центрі Харкова, сепаратисти оголосили про «звільнення» будівлі міської ради⁵.

Попри все це, спочатку очолювана Гіркин-Стрелковим операція була вдалою, оскільки перехідний уряд у Києві повільно реагував на спалахи насильства на сході країни. Сили Гірка та інших «польових командирів» рушили з Донецька та Луганська на захід — до Слов'янська та Краматорська. 25 травня 2014 року в Україні пройшли президентські вибори, метою яких була заміна перехідного уряду, що прийшов до влади після втечі президента Януковича. Продемонструвавши єдність, більшістю голосів українці обрали президентом Петра Порошенка. Напередодні президентських виборів підтримувана Кремлем «влада» Донецька та Луганська 11 травня 2014 року провела свій власний нелегітимний та ніким не спостережуваний референдум, після якого вони оголосили незалежність Донецької та Луганської областей від України⁶. Кремль скористався цим референдумом аби посилити своє втручання в Україні: наприкінці весни сюди було спрямовано чеченський батальйон «Восток», а на україно-російському кордоні було сконцентровано додаткові війська⁷.

Новому уряду України, сформованому під керівництвом президента Порошенка, вдалося назбирати достатнє військово-угруповання аби захистити себе від керованого з Кремля нападу на сході та, починаючи з середини липня, відвоювати частину захопленої сепаратистами території, у тому числі — Слов'янськ та Краматорськ. Москва відповіла на український контрнаступ відрядженням на український фронт своїх найбільш високотехнологічних зразків артилерії, танків та зенітно-ракетних комплексів, включно із ЗРК «Бук», із якого 17 липня 2014 року було помилково збито Боїнг 777, який виконував рейс МН17 «Малайзійських Авіаліній». Фатальний постріл було зроблено з тієї частини території України, котра на той час

контролювалася російськими військами. Численні незалежні розслідування підтверджують роль Росії у цій трагедії⁸.

Катастрофа малайзійського Боїнга 777 спонукала західні засоби масової інформації та уряди серйозно подивитися на російську участь у розпалюванні та наступній підтримці війни на сході України. У відповідь на трагедію з Боїнгом західне співтовариство наклало на Росію суттєві економічні санкції. Хоча ці санкції мали істотний вплив на російську економіку, вони не зупинили продовження Росією постачання військ та зброї у східну Україну. Однак, постачання щоразу сучасніших видів озброєння не змогло зупинити український контрнаступ у липні та на початку серпня 2014 року. Так само не зупинив наступ Києва і вогонь сучасної артилерії з території Росії по території України. У середині серпня Київ був близький до того, щоб повністю оточити московські анклав у Донецькій та Луганській областях, що зменшувалися під натиском української армії. Саме тоді Кремль вирішив надіслати на Донбас близько чотирьох тисяч військовослужбовців діючої російської армії⁹. Впродовж двох тижнів жорстоких боїв російська армія завдала важкої поразки українським військам та змусила їх відступити.

Ця різка ескалація з боку Росії стала причиною прийняття додаткових секторальних санкцій з боку Європейського Союзу (ЄС) та дала поштовх до проведення Мінських переговорів, що стали причиною припинення вогню 5 вересня 2014 року. Угода про припинення вогню була підписана представниками українського та російського урядів, лідерами сепаратистів та представниками Організації з Безпеки та Співробітництва у Європі (ОБСЄ)¹⁰. Незважаючи на припинення вогню, Кремль продовжував посилати важке озброєння на схід України та вести бойові дії з метою захоплення Донецького міжнародного аеропорту, який перебував під контролем українських військових. Ця мета була досягнута у грудні 2014 року.

У першій половині січня 2015 року, після суттєвого підкріплення важким озброєнням з Росії протягом грудня 2014 року, керовані Росією війська сепаратистів відновили наступ з метою захопити залізничний вузол Дебальцеве. Цей спалах військових дій спровокував новий раунд європейської дипломатії і його результатом стало підписання другої Мінської угоди про припинення вогню у лютому 2015 року, підписаної тими ж учасниками, що і перша угода, за посередництва Франції та Німеччини. Умови другої угоди були значно сприятливішими для Москви, аніж для Києва, незважаючи на те, що

росіяни займають ключові позиції у Східній Україні» — Reuters, 27 липня 2014 року, <http://www.reuters.com/article/2014/07/27-us-ukraine-crisis-rebels-insight-idUSKBN0FW0702014072>.

4 Анна Немцова: «Головний бойовик Путіна в Україні попереджує його про можливу поразку» — Daily Beast, 25 липня 2014 року, <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/07/25/putin-s-number-one-gunman-in-ukraine-warns-him-of-possible-defeat.html>.

5 «Сепаратисти в Харкові переплутали будівлю мерії з театром опери та балету» — «Ехо Москви», <http://echo.msk.ru/blog/echo/msk/1295362-echo>.

6 «Українські повстанці проводять референдум у Донецьку і Луганську», БіБіСі Ньюс, 11 травня 2014 року, <http://www.bbc.com/news/world-europe-27360146>.

7 Клер Біг: «Батальйон «Восток» — новий сильний гравець у Східній Україні», — Radio Free Europe / «Радіо Свобода», 30 травня 2014 року, <http://www.rferl.org/content/vostok-battalion-a-powerful-new-player-in-easternukraine/25404785.html>.

8 «Слідами тягачів: розслідування пересувань колони російських «Буків» — Bellingcat, 13 травня 2015 року, <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/05/13/tracking-the-trailers-investigation-of-mh17-buks-russian-convoys>.

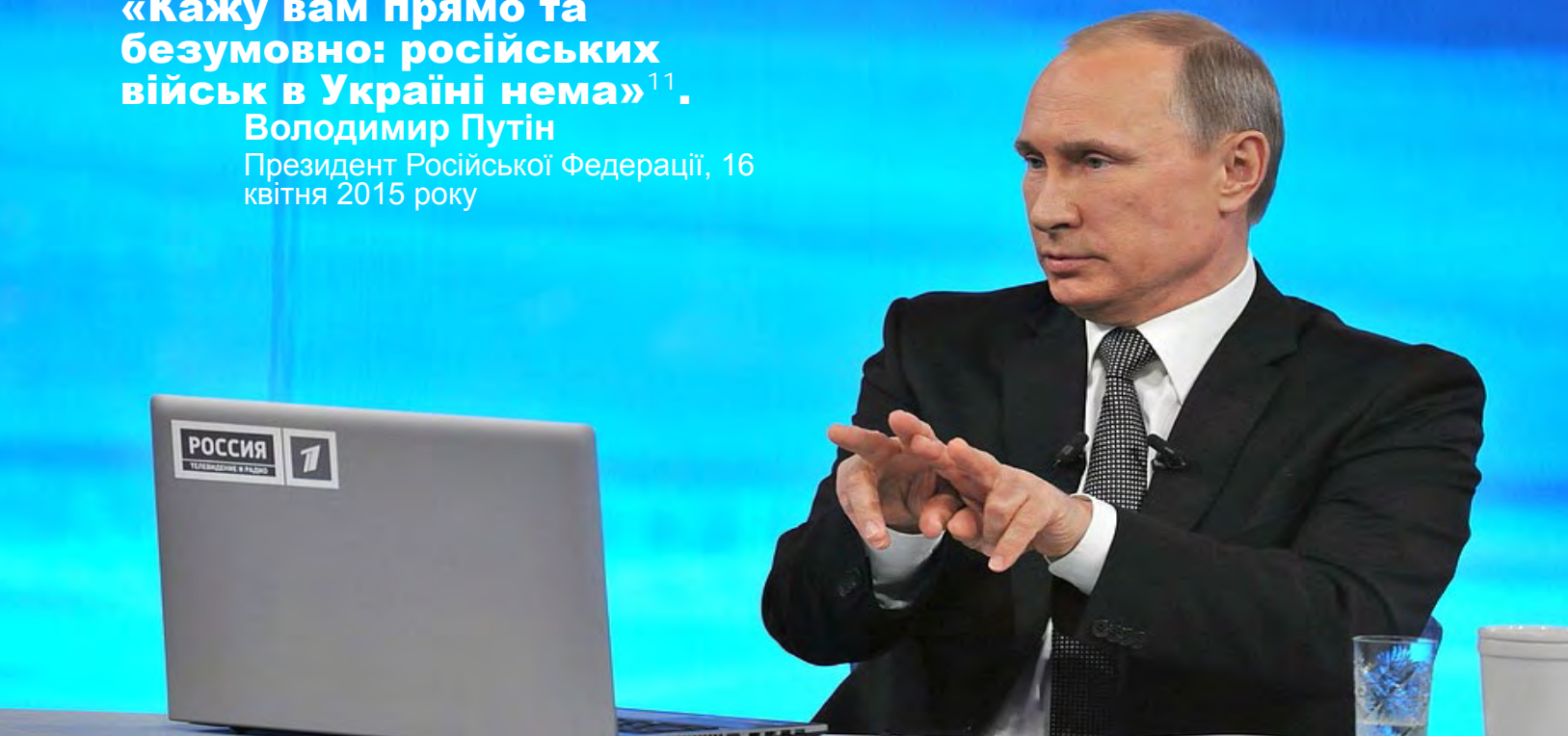
9 Ніл МакФарква, Майкл Р. Гордон: «Українські лідери заявляють, що «величезні потоки зброї» ллються в Україну з Росії», New York Times, 28 серпня 2014 року, http://www.nytimes.com/2014/08/29/world/europe/ukraine-conflict.html?_r=.

10 Угоду про припинення вогню 5 вересня 2014 року підписали: колишній Президент України Леонід Кучма, російський посол в Україні Міхаїл Зубаров, лідери сепаратистів Олександр Захарченко та Ігор Плотницький та представник ОБСЄ швейцарський дипломат Гайді Тагліавіні.

«Кажу вам прямо та безумовно: російських військ в Україні нема»¹¹.

Володимир Путін

Президент Російської Федерації, 16 квітня 2015 року

Щорічна пряма трансляція програми «Пряма лінія з Володимиром Путіним» 16 квітня 2015 року.
Джерело фотографії: www.kremlin.ru.

порушення Москвою першої Мінської угоди дозволило їй захопити понад 20 тис. гектарів української території. Кремлівські посіпаки негайно зірвали друге припинення вогню аби захопити Дебальцеве. Режим припинення вогню набув чинності 15 лютого 2015 року, 18 лютого Дебальцеве було окуповане росіянами. Після цього інтенсивність військових зіткнень зменшилася, і Москва використала це затишшя аби доставити до регіону ще більше озброєння. Починаючи з кінця квітня 2015 року, московські ставленики знову почали роздмухувати насильство.

Росія сплачує за війну Путіна в Україні життями своїх громадян. Згідно з найобережнішими оцінками в цій війні було вбито шість тисяч росіян і українців¹². Згідно з оцінками експертів, у березні 2015 року на сході України перебувало 12 тис. військовослужбовців Російської Федерації¹³, а також приблизно ще 50 тис. було зосереджено на військових полігонах біля українського кордону¹⁴.

Російському урядові доводиться прикладати значних зусиль аби приховати від власних громадян смерті

¹¹ Пряма лінія із Володимиром Путіним. Кремль, 16 квітня 2015 року, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/49261>.

¹² Мстислав Чернов: «Страждання та туберкульоз у тюрмах потерпаючої від війни Східної України» — Associated Press, 8 квітня 2015 року, http://www.nytimes.com/aponline/2015/04/08/world/europe/ap-eu-ukraine-tuberculosis-prisons.html?_r=0.

¹³ Сабіна Сіболд, Керолайн Коплі: «Американський віськовик заявив, що близько 12 000 російських військовослужбовців надіславно до України аби підтримувати сепаратистів» — Reuters, 3 березня 2015 року, <http://www.reuters.com/article/2015/03/03/us-ukraine-russia-soldiers-idUSKBNOLZ2FV2015030>.

¹⁴ Джеремі Бендер: «Колишній командувач НАТО: новий російський наступ у Східній Україні неминучий» — Business Insider, 7 квітня 2015 року, <http://www.businessinsider.com/new-russian-offensive-in-ukraine-is-imminent-2015->

російських військовослужбовців в Україні¹⁵. Адже визнання нищівних втрат росіян на сході України означало б визнання факту, що Росія перебуває у стані війни.

Приховування участі Кремля у конфлікті потребує приховування смертей росіян. Але у той час, як кількість втрат збільшується, це завдання стає все більш важким для уряду Путіна. Загиблих на сході України не вважають героями, а надсилають додому у пластикових мішках уночі. Їх хоронять у віддалених куточках на кладовищах, сподіваючись, що ці свіжі могили не привернуть суспільної уваги.

Збереження влади Путіна потребує постійної постійної народної підтримки. Не можна зупинити агресію Путіна проти України, так само як і його подальше втручання у Східній Європі, лише за допомогою економічних санкцій — Путін може звинувачувати Захід в економічних труднощах своєї країни та ухилятися від вирішення проблеми. Захід повинен викривати ту брехню, яку Путін розповідає своєму власному народові. Народна підтримка є основою карткового будинку Володимира Путіна. Щойно ця карта впаде — завалиться й уся колода.

¹⁵ Алек Лун: «Їх ніколи там не було: мовчання Росії перед сім'ями військовослужбовців, убитих в Україні» — Guardian, 19 січня 2015 року, <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/19/russia-official-silence-for-families-troops-killed-in-ukraine>.

ЗАПЕРЕЧЕННЯ ФАКТІВ З БОКУ РОСІЇ

Російський уряд та військові постійно заперечували своє втручання в український конфлікт. У серпні 2014 року начальник прес-служби російського Міністерства оборони генерал-майор Ігор Конашенков зазначив, що надана Сполученими Штатами інформація про російське втручання «не має жодного стосунку до реальності» і запевнив, що підрозділи російської регулярної армії, які перейшли україно-російський кордон, брали участь у тактичних військових навчаннях¹⁶. У листопаді 2014 року Конашенков стверджував, що Кремль «уже припинив звертати увагу на необґрунтовані заяви командувача Верховного головнокомандування Об'єднаних збройних сил НАТО в Європі генерала Філіпа Брідлава [Philip Mark Breedlove] щодо угруповань російських регулярних військ, вторгнення яких в Україну той нібито «помітив», звинувачуючи генерала Брідлава у поширенні «антиросійської нісенітниці»¹⁷.

На прес-конференції у Будапешті Путін описав військо сепаратистів як «учорашніх шахтарів і трактористів», додавши, що «не варто цим занадто перейматися»¹⁸.

Міністр закордонних справ Росії Сергій Лавров назвав супутникові знімки, де було зображене вторгнення російський військ, «картинками з комп'ютерної гри», заявивши, що «й останні звинувачення — вони приблизно такої ж якості» і «при цьому нам жодного разу не надали конкретних фактів»¹⁹. Голова російського МЗС також назвав звинувачення з боку США у причетності Росії до подій в Україні «наклепницькою кампанією» адміністрації США та відкинув «необґрунтовані публічні інсинуації», які «щоденно» поширює Державний департамент

16 Див. попередню виноску.

17 Габріела Бачинська, Цветелія Цолова: «Росія заперечує звинувачення НАТО щодо присутності своїх військ в Україні». — Reuters, 12 листопада 2014 року, <http://www.reuters.com/article/2014/11/12/us-ukraine-crisis-russia-defence-ministr-idUSKCN01-W1L820141112>.

18 Фіона Гілл: «Що дійсно хоче Путін?». — Brookings, 24 лютого 2015 року, <http://www.brookings.edu/research/opinions/2015/02/24-whatputin-really-wants-hill>.

19 «Зауваження та відповіді на запитання преси міністра закордонних справ Сергія Лаврова на спільній прес-конференції з міністром закордонних справ Ісламської Республіки Іран Могаммадом Джавадом Зарифом». Москва, 29 серпня 2014 року, Міністерство закордонних справ Російської Федерації, 29 серпня 2014, http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb3/d0358d0b7a314fb044257d-460059b785.

США²⁰. У січні 2015 року Лавров відповів на подальші звинувачення, заявивши: «Я щоразу кажу: якщо ви це із такою впевненістю стверджуєте — покажіть факти. Але фактів ніхто пред'явити не може або не хоче... Тому, перед тим, як вимагати від нас припинити щось робити, будь ласка, надайте докази того, що ми це зробили»²¹.

«... перед тим, як вимагати від нас припинити щось робити, будь ласка, надайте докази того, що саме ми це зробили».

Сергій Лавров,
міністр закордонних справ
Російської Федерації

Докази, яких так вимагає пан Лавров, у всіх передочима. Російські військовослужбовці, військова техніка та цивільні особи брали активну участь в анексії Криму в лютому та березні 2014 року, а також на кожному етапі війни на сході України, що триває дотепер. Вже за рік після анексії Криму Путін публічно визнав, що її заздалегідь запланували професійні російські військові²².

Озброєні формування, що воюють на сході України, це не зря «шаhtarів» і «трактористів», як це стверджує Путін. Це кадрові військовослужбовці збройних сил Російської Федерації, підготовлені до військових дій на полігонах, розташованих уздовж україно-російського кордону, підкріплені постійними поставаннями зброї і військової техніки та, подекуди, підтримувані артобстрілами з російського боку кордону. Грунтовні підтвердження кожної з цих форм російської участі в українському конфлікті можна знайти у відкритих джерелах інформації та за допомогою ретельного цифрового аналізу вже наявних доказів.

20 «Росія звинувачує США у проведенні «наклепницької кампанії» у питанні України». — AFP, 25 липня 2014 року, <http://news.yahoo.com/russia-accuses-us-smear-campaign-overukraine-161007782.html>.

21 Габріела Бачинська: «Росія заявляє, що немає жодного доказу того, що вона надсилає війська та зброю на схід України». — Reuters, 21 січня 2015 року, <http://www.reuters.com/article/2015/01/21/us-ukraine-crisis-lavrov-idUSKBN0KU12Y20150121>.

22 «Путін розкрив секрети російської змови із захоплення Криму». — Бі-Бі-Сі, 9 березня 2015 року, <http://www.bbc.com/news/world-europe-31796226>.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВОЇ КРИМІНАЛІСТИКИ ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ УЧАСТІ РОСІЇ У ВІЙНІ З УКРАЇНОЮ

У той час, коли Кремль продовжує заперечувати роль, виконувану російськими кадровими військовими в Україні, російські солдати, що тут воюють, а також цивільне населення обох країн, що перебуває по різні сторони конфлікту, публікують в інтернеті фотографії та відео транспортних колон, бойової техніки і самих себе. Переміщення російських військ і будівництво військових таборів уздовж українського кордону фіксуються завдяки супутниковому фотозніманню. Ці докази сукупно формують беззаперечну та публічно доступну базу даних, що підтверджує участь Росії в українських подіях.

Методи цифрової криміналістики охоплюють, серед іншого, методи визначення місця знімання фотографій і відео — процес, більше відомий як «геолокація»²³. Геолокація відрізняється від «геоприв'язування», тобто автоматичного внесення даних географічної ідентифікації пристрою у момент знімання в метадані створених у результаті цього знімання файлів, зокрема фотографій і відео. Геоприв'язування доступне лише в деяких форматах фото і відео, що використовуються у смартфонах, цифрових камерах або планшетах. У разі наступної публікації файлу в Інтернеті геоприв'язування може зберігатися окремими ресурсами.

На відміну від геоприв'язування, методи геолокації дозволяють дослідникам точно встановити місце

²³ Багато пристроїв, що мають доступ до інтернету (смартфони, планшети та комп'ютери) використовують систему глобального позиціонування (GPS) у популярних програмах, таких як Google Maps. Якщо сервіси визначення положення користувача підімкнені — у момент, коли користувач робить фотографію або відео, його пристрій записує у файл із цим фото або відео географічні координати місця знімання, визначені завдяки GPS. Такий запис має назву «геотеґ». Коли ці зображення згодом завантажують у соціальні медіа або на інші платформи, геотеґ лишається записаним у метаданих файлу і, за потреби, його можна визначити.

знімання навіть без наявності геоприв'язки у метаданих файлу. Використовуючи фотографії, опубліковані в різних соціальних мережах, у комбінації із супутниковим зніманням і панорамними фото вулиць та автотрас, наданими, наприклад, сервісами Google Earth і Яндекс Карти, зацікавлені дослідники можуть за допомогою геолокації точно вказати на місце знімання²⁴. Отже, геолокація — потужний і ефективний засіб для відстеження людей і зроблених ними фотографій²⁵.

Методи геолокації, використані в цьому звіті, комбінують інформацію з численних відкритих джерел інформації з метою відстежити пересування людей, техніки і артобстріли території України з території Росії. Всі джерела, інформація з яких використана в цьому звіті, міститься у відкритому доступі в інтернеті, й у них докладно описано всі методи дослідження. Найдоступніший для геолокації аспект російської присутності в Україні — переміщення важкої військової техніки через кордон. Росіяни та українці, що стали безпосередніми свідками прямої підтримки Росією військових дій на сході України, вже завантажили до мережі сотні відео і фотографій.

²⁴ Соціальні мережі — YouTube, Twitter, російські сайти, такі як ВКонтакте та Однокласники, а також місцеві ресурси в Україні та Росії.

²⁵ Геолокацією у своїй роботі часто користуються також такі організації, як Human Rights Watch, Amnesty International та Storyful.

Лютий 2015 року
БМП-2 «Лавина» у Вуглегірську, Україна
48.311252, 38.288002

Серпень 2014 року
БМП-2 «Лавина» у Старій Станиці,
Російська Федерація
48.350068, 40.272248

Донецьк

Державний кордон між
Україною та Російською Федерацією

Вересень 2014 року
Мста-С у Новоазовську,
Україна
47.1275441, 38.0892229

Липень 2014
Мста-С у Ростові-на-Дону,
Російська Федерація
47.262757, 39.660493

Маріуполь

Google earth

Image Landsat
© 2015 Google
Data SIO, NOAA, U.S. Navy, NGA, GEBCO
US Dept. of State Geographer

50 mi

Перекидання військової техніки з Росії в Україну

Координати (за годинниковою стрілкою, починаючи з верхнього лівого кута): 48.311252, 38.288002; 48.350068, 40.272248; 47.262757, 39.660493; 47.1275441, 38.0892229.

Джерело геоданих: Google Earth.

Джерело зображень техніки: Bellingcat²⁶.

²⁶ Bellingcat, Проект із відстеження військової техніки, задіяної у конфлікті на території України, <https://bellingcat-vehicles.silk.co>.

ПОСТІЙНИЙ ПОТІК ЗБРОЇ ТА ВІЙСЬКОВОЇ ТЕХНІКИ З РОСІЇ У СХІДНУ УКРАЇНУ

Сепаратисти потребують стабільного постачання зброї з Росії, зокрема важкого озброєння, наприклад танків, бронетранспортерів, артилерійських систем, сучасних зенітно-ракетних комплексів, у тому числі ЗРК «Бук» типу земля — повітря (індекс згідно з класифікацією НАТО: SA-11/17), який збив Боїнг 777 авіакомпанії «Малайзійські авіалінії» 17 липня 2014 року²⁷.

Карта на наступній сторінці ілюструє випадки, коли та сама конкретна одиниця російської військової техніки з особливими прикметами була зафіксована відеокамерами як у Росії, так і в Україні. Використання геолокації для прив'язування до місцевості кожної бойової одиниці, ґрунтуючись на даних з різних джерел, доводить, що ця техніка таки перетинає україно-російський кордон, хоч Кремль це все заперечує²⁸.

2С19 «Мста-С» — це 152-мм самохідна гаубиця, що перебуває на озброєнні як у Росії, так і в Україні. У липні 2014 року на YouTube було завантажено відео, на якому видно пересування колони військової техніки з Ростова-на-Дону на захід²⁹. Координати місця знімання були встановлені завдяки використанню методів геолокації, ґрунтуючись на інформації з супутникових і наземних фотографій, доступних публічно на російському геоінформаційному онлайнресурсі. Пізніше, у вересні 2014 року, знімальна група телекомпанії «Аль-Джазіра» зафіксувала пересування цієї ж самохідної «Мсти-С» містом Новоазовськом в Україні, і вона знову ж таки пересувалася в західному напрямку³⁰. На обох відео можна розгледіти, що ми говоримо про ту ж саму одиницю бойової техніки, якій притаманна низка відмітних рис, а саме: однакове камуфляжне фарбування, біла пляма на башті, знебарвлення у тих самих місцях, а також унікальне, нанесене вручну маркування залізниці. Разом ці ознаки дають достатні підстави припустити, що на обох відео зображено ту саму одиницю бойової техніки, і що ця техніка перетинала український кордон.

В іншому випадку на відео була зафіксована колона військової техніки, що йде через Стару Станицю (Росія) у серпні 2014 року³¹. Місце знімання відео було перевірене за допомогою супутникових зображень і особливостей помітного в кадрі місцевого ландшафту.

27 Еліот Гіґінз та ін.: «МН17: Звідки у сепаратистів узявся «Бук»? Розслідування Bellingcat» (листопад, 2014), <https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2014/11/Origin-of-the-Separatists-Buk-A-Bellingcat-Investigation1.pdf>.

28 Леслі Ротон: «Все більше російських танків та озброєння перетинає кордон України, — заявив представник США». — Reuters, 10 березня 2015, <http://www.reuters.com/article/2015/03/10/us-ukraine-crisis-congress-hearing-idUSKBN-0M61UB20150310>.

29 YouTube-відео військової колони у Ростові-на-Дону, <https://www.youtube.com/watch?v=syrg1rwS-YiY>.

30 «Українські повстанці наближаються до Маріуполя». — Al Jazeera English, вересень 2014 року, <https://www.youtube.com/watch?v=ocfxP-lerAY>.

31 «3 Росії йдуть танки з написами «За Донбас», «За родину». — YouTube-відео зі Старої Станиці, Росія, <https://www.youtube.com/watch?v=CJm5bjM3Z5c>.

У складі колони на тягачі можна побачити бойову машину піхоти БМП-2 зі зробленим вручну білою фарбою написом «Лавина» на борту. У лютому 2015 року сепаратисти опублікували в YouTube відео з Вуглегірська, де зображені російські військові, що зачищають місто.

На відео можна побачити БМП-2 із тим же написом та іншими особливостями бойової одиниці, такими як зафарбовані зеленою фарбою ділянки та фізичні ушкодження, що дає змогу пов'язати обидва ці відео³². Подібні спостереження тієї ж самої бойової одиниці доводять, що об'єкт дослідження перетинав україно-російський кордон.

Систематичний аналіз матеріалів з відкритих джерел дозволив визначити пересування військової техніки, яка не перебуває на озброєнні в Україні, через російсько-український кордон. Зразки цієї техніки (пропонуємо читачеві ознайомитись із розділом «Перелік інцидентів», щоб отримати більше інформації):

- основний бойовий танк Т72-Б3;
- ЗРПК Панцир-С1 (SA-22);
- КамАЗ-43269, варіант «Дозор»;
- РСЗО «Град-К» на шасі КамАЗ-5350.

За допомогою методів геолокації кожен зразок військової техніки можна прив'язати до конкретних географічних координат на місцевості, використовуючи різні джерела, зокрема супутникові зображення місцевості, а також їх зіставлення з елементами ландшафту, зображеного на фотографіях і відео.

Різноманітне озброєння і боєприпаси, що вироблені в Росії і яких не використовує українська армія, опинилися у збройних формувань сепаратистів, у тому числі переносні ракети типу земля — повітря (ПЗРК), різні види ракетних установок, протитанкові керовані ракети, протипіхотні міни та стрілецька зброя всіх калібрів³³. Деякі з цих видів озброєння захоплені українськими військами, разом зі зброєю, яку використовують тільки російські спецпідрозділи. Ці речові докази публічно демонструвалися у Києві в лютому — березні 2015 року³⁴.

32 YouTube-відео з Вуглегірська, Україна, https://www.youtube.com/watch?v=e_EDzHcyBl5.

33 Джонатан Фергюсон, Н. Р. Джензен-Джонс: «Вивчаючи тривожні знаки: вивчення озброєння, використовуюваного в конфлікті, що триває в Україні, 2014». — Австралія: Служба досліджень озброєння (ARES), 18 листопада 2014 року, <http://armamentresearch.com/Uploads/Research%20Report%20No.%203%20-%20Raising%20Red%20Flags.pdf>.

34 «Військове озброєння російської армії, захоплене українськими військами, показане на виставці «Новий Київ». — Ukraine Today, 21 лютого 2015 року, <http://uatoday.tv/politics/russian-army-s-military-equipment-captured-byukrainian-forces-showcased-in-new-kyiv-exhibition-410910.html>.

Модернізований основний бойовий танк Т72-Б3

Прийнятий на озброєння Збройними силами РФ у 2013 році³⁵. Модернізована версія Т-72Б, серед інших вдосконалень має новий багатоканальний приціл.

Джерело фото: WikiCommons³⁶

КамАЗ-43269, варіант «Дозор»

Прийнятий на озброєння Збройними силами РФ у 2009 році. Легкоброньований автомобіль розвідки та зв'язку³⁷.

Джерело фото: RusGuns.com³⁸

ЗРПК Панцир-С1 (SA-22)

Прийнятий на озброєння Збройними силами РФ у 2012 році.

Сучасний зенітний комплекс, обладнаний двома здвоєними 30-мм автоматичними гарматами і дванадцятьма ракетами класу «земля — повітря».

Джерело фото: KBP³⁹

РСЗО «Град-К» на шасі КамАЗ-5350

Прийнятий на озброєння Збройними силами РФ у 2012 році.

Модернізована версія РСЗО «Град», встановлена на шасі КамАЗ-5350.

Джерело фото: WikiMedia⁴⁰

35 Джозеф Демпси: «Росія використовує найсучаснішу версію танку на кордоні з Україною». — Блог Military Balance, IISS, 17 квітня 2014 року, <http://www.iiiss.org/en/military/balanceblog/blogsections/2014-3bea/april-7347/russia-deployslatest-tank-fa72>.

36 WikiMedia Commons http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/67/2B26_Grad.jpg.

37 НИИССУ, <http://www.niissu.ru/2013-05-27-12-43-20/dozor.html>.

38 Rus-Guns.com, <http://bit.ly/1bihz8n>.

39 KBP, <http://bit.ly/1FG2jxB>.

40 WikiMedia, <http://bit.ly/112aTWK>.

Попри те, що неможливо точно оцінити кількість озброєння, яке російський уряд надав сепаратистам, очевидно, що на сході України використовується безліч військової техніки і зброї, яка перебуває на озброєнні практично лише Збройних сил Російської Федерації. Навіть більше, тисячі добре підготованих російських військовослужбовців воюють на сході України, використовуючи російську зброю⁴¹. Ці одиниці військової техніки не лише перекинуті з Росії до України, але й керують ними російські військовослужбовці. Так, наприклад, один із танків Т-72Б, яким керували військовослужбовці 5-го танкового батальйону, був спрямований в середині лютого 2015 року з прикордонного полігону «Кузьмінський» (Росія) до Дебальцева, коли там розгорнулася битва за контроль над містом⁴².

41 Igor Sutyagin: «Російські війська в Україні». — RUSI, березень 2015, https://www.rusi.org/downloads/assets/201503_BP_Russian_Forces_in_Ukraine_FINAL.pdf.

42 Олена Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути». — «Новая газета» <http://en.novayagazeta.ru/politics/67620.html>.

ПРИКОРДОННІ ПОЛІГОНИ: ПІДГОТУВАННЯ ДО БОЙОВИХ ДІЙ

Відправними пунктами війни Путіна проти України стали декілька російських навчальних полігонів, розташованих уздовж українського кордону. Їх може побачити кожен охочий користувач інтернету, якщо скористається Google Earth або Google Maps. Ці полігони — пункти збору російського військового обладнання, що транспортується в Україну і далі використовується для поповнення арсеналу сепаратистів і російських вояків, мобілізованих і перекинутих до України з віддалених регіонів Росії.

На супутникових знімках видно пришвидшене будівництво і розширення цих навчальних полігонів за декілька днів після анексії Криму. Одразу після початку війни на Донбасі вздовж україно-російського кордону створено кілька таких полігонів. Більшість з них розташовані у Білгородській та Ростовській областях, із можливістю прямого проходу на контрольовану сепаратистами територію. На цих полігонах дислоковані тисячі російських солдатів та одиниць військового обладнання, зокрема озброєння та техніки, що згодом з'являться в Україні. Саме з тимчасових таборів на території цих полігонів на Східну Україну у складі великих колон заходять сотні російських солдатів/військових. Окрім супутникових знімків, детальну інформацію про розміщення російського війська на кордоні з Україною можна почерпнути з особистих профілів поранених і вбитих російських солдатів/вояків та членів їхніх сімей у соціальних мережах⁴³.

Влітку 2014 року деякі з цих полігонів використовувалися як пункти постійної дислокації для артилерії, що обстрілювала українські війська з території Росії. Детальний аналіз вирв від вибухів на українській території, а також вогневих позицій під Павлівкою (Російська Федерація) свідчить, що позиції, з яких проводився обстріл, розміщені менш ніж за два кілометри від російського полігону та за чотири кілометри від кордону з Україною.

Супутникові знімки та свідчення російських солдатів/військових доводять, що навчальні полігони — відправні пункти прихованої війни Росії проти України⁴⁴.

Фото: колона бронетехніки та вантажівок на полігоні «Кузьмінський» у вересні 2014 року. Подібні колони помітні на супутникових знімках по всьому полігоні, хоча місця розміщення техніки змінювалися протягом осені 2014 і зими 2015 років.

Джерело: профіль Дениса Порубльова у соціальній мережі «Instagram»⁴⁴.

Координати: 47.411287, 39.231931.

Фото: захід сонця на полігоні «Кузьмінський». Знімок зроблений солдатом Михайлом Криловим. На фото видно десятки наметів, військових автомобілів, вантажівок та бензозаправників.

Джерело: профіль Михайла Крилова у соціальній мережі «Вконтакті»⁴⁵.

Координати: 47.411287, 39.231931.

⁴³ Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути», — раніше цитоване.

⁴⁴ Фото з особового запису Дениса Порубльова в соціальній мережі Instagram, <https://instagram.com/p/sMuPTjrKZ1> (archived: <https://archive.is/2irvo>).

⁴⁵ Вконтакті: http://vk.com/id292076054?z=photo292076054_356325104%2Fphotos292076054 (архівна копія: <https://archive.is/bvOKd>).

20 жовтня 2013 року

10 жовтня 2014 року

Полігон «Кузьмінський»

47.409030, 39.2288044

Військові автомашини та обладнання

Наметовий табір

Джерело: Google Earth/Digital Globe.

Приклад: полігон «Кузьмінський»

Полігон «Кузьмінський» побудовано за сорок шість кілометрів від українського кордону. До 2014 року його не було. Полігон став місцем розміщення сотень одиниць бойової техніки, зокрема танків п'ятої танкової бригади з Улан-Уде. Цей підрозділ, що базується у Сибіру, був передислокований на полігон «Кузьмінський» у жовтні — листопаді 2014 року⁴⁶.

Одним з танкістів, дислокованих на цьому полігоні, був Бато Дамбаєв, що воював у Дебальцевому разом з іншими військовослужбовцями 5-ої бригади після відправлення з полігону «Кузьмінський» (біографічний нарис про Дамбаєва дивіться на стор. 18)⁴⁷. Дамбаєв та інші дислоковані на полігоні «Кузьмінський» російські танкісти зіграли вирішальну роль у поразці Збройних сил України під Дебальцевим у середині лютого 2015 року, відразу після підписання другої Мінської угоди про припинення вогню.

46 Іраклій Комахідзе: «Новини про розгорнення 5-ї танкової бригади Східного військового округу Росії на кордоні з Україною». — ІнформНапалм, 30 листопада, 2014, <https://en.informnapalm.org/news-deployment-5th-tank-brigade-russian-eastern-military-district-ukrainian-border>;

47 Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути», — раніше цитоване.

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВІ В УКРАЇНІ

2 березня 2015 року командувач сухопутних військ США в Європі Бен Годжес [Ben Hodges] заявив, що згідно з його оцінками, в Україні перебувають 12 тис. російських військових, зокрема «військові радники, техніки та оператори, а також, власне, солдати»⁴⁸.

Сотні, цілком вірогідно що й тисячі російських громадян, перетнули український кордон за власним бажанням. Путін підтвердив це. Численні натхненні війною росіяни навіть заповнили інтернет-анкети, щоб влитися в ряди сепаратистів — ось як легко стати бойовиком-сепаратистом в Україні, якщо ти росіянин⁴⁹.

Але уряд Росії заперечує той факт, що теперішні військовослужбовці Російської Федерації воюють і помирають на сході України. Однак присутність російських військ на території України стало неможливо приховати, щойно виник невпинний потік труп, які досі повертаються до Росії з позначкою «Вантаж 200».

Безліч репортажів місцевих російських новинних ресурсів, а також численні випадки, коли російські солдати випадково розкривали свою присутність за допомогою соціальних мереж, підтверджують, що в Україні діють регулярні російські війська⁵⁰.

Як західні, так і російські журналісти виявили бентежні подробиці долі російських солдатів, що загинули або були важко поранені в Україні⁵¹. Ці репортажі містять не лише історії від першої особи і фотографії російських військових в Україні, але й інтерв'ю з убитими горем батьками, чиї діти загинули, перебуваючи в лавах так званих «місцевих сепаратистів» на сході України⁵².

Російські солдати потрапляють в Україну з тих самих прикордонних полігонів. Із численних інтерв'ю

48 Сабіна Сіболд, Керолайн Коплі: «Близько 12 тисяч російських солдатів підтримують повстанців, — заявив командувач військ США». — Reuters, 3 березня, 2015 року, <http://www.reuters.com/article/2015/03/03/us-ukraine-russia-soldiers-idUSKBN0LZ2FV20150303>.

49 Ендрю Е. Крамер: «Існує мало перешкод для участі росіян у боях в Україні». — *New York Times*, 9 лютого 2014, http://www.nytimes.com/2014/02/09/world/europe/russians-yearning-to-join-ukraine-battle-find-lots-of-helping-hands.html?_r=0. Інші приклади: Новоросія, <http://novorossia.su/join>; Антимайдан.info, http://antimaydan.info/2014/06/vstupaj_v_narodnoe_opolchenie_donbassa_100956.html; Newslі.ru, <http://www.newslі.ru/news/ussr/politika/11091>; «Вконтакті» https://vk.com/topic-67059574_29521374.

50 «РБК», <http://top.rbc.ru/politics/02/10/2014/542c0dcf-cbb20f5d-06c1d87a>; «Коммерсант», <http://www.kommersant.ru/doc/2671088>; «Дождь ТВ» <http://tvrain.ru/soldat>. «Псковская губерния», http://gubernia.pskovregion.org/number_706/00.php; Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути», — цитоване раніше.

51 Алек Лун: «Російські солдати припинили прикидатися що вони не воюють в Україні». — *Vice*, 31 березня 2015, <https://news.vice.com/article/russian-soldiers-have-given-up-pretending-they-are-not-fighting-inukraine>.

52 Алек Лун: «Їх там ніколи не було: брехня Росії сім'ям військовослужбовців, що загинули в Україні». — *Guardian*, 19 січня 2015, <http://www.theguardian.com/world/2015/jan/19/russia-official-silence-for-families-troopskilled-in-ukraine>; Сем Мастерс: «Українська криза: матері вбитих і полонених російських солдатів запитують: «Чому наші сини воюють в Україні?». — *Independent*, 31 серпня 2014, <http://www.independent.co.uk/news/world/europe/ukraine-crisis-russian-mothers-of-killed-and-captured-soldiers-askwhy-are-our-sons-fighting-in-ukraine-9701805.html>; Тетяна Вольска, Клер Бігг: «Він був лише хлопчиком», — російська мати плаче за сином, вбитим в Україні». — Радио Свободная Европа/Радио Свобода, 23 квітня 2015 року, <http://www.rferl.org/content/russia-son-killed-ukraine-mother-grieves/26651995.html>.

з російськими військовослужбовцями, що брали участь у війні в Україні, стало відомо, як командири наказували замаскувати номерні знаки на військовій техніці, прибрати знаки розрізнення з військової форми та врешті-решт перетинати кордон, щоб приєднатися до підрозділів сепаратистів у Східній Україні⁵³. Також доступна інформація про російських військовослужбовців, які звільнилися з армії, щоб уникнути відправлення на війну в Україну під тиском своїх командирів⁵⁴.

«...багато російських солдат воюють і вмирають у Східній Україні».

Олександр Вершбоу,
заступник генерального секретаря НАТО⁵⁵

Попри організовану російським урядом кампанію з дезінформації, неможливо приховати труни, що прибувають з України. Нижче наведено випадки, підтвержені розслідуваннями незалежних російських і зарубіжних видань:

- У середині серпня 2014 року 76-а гвардійська десантно-штурмова дивізія з Пскова втратила кілька своїх молодих солдатів в Україні⁵⁶.
- Одинадцять підтверджених смертей у 18-ій мотострілецькій бригаді (в/ч 27777) лише за період 9 — 13 серпня 2014, двоє з них — офіційно в Україні і дев'ять — нібито під час «навчань»⁵⁷.
- Російський танкіст 5-ї танкової бригади з Улан-Уде був виявлений в опіковому відділенні лікарні в Ростові. Він дістав важкі травми у перестрілці з українськими військовими під Дебальцевим⁵⁸.
- Дев'ять солдат, які звільнилися із Кантемирівської дивізії, були згадані в листуванні між Віктором Місковцом, начальником відділу кадрів Західного військового округу Російської Федерації, і Валентиною Мельниковою, секретарем Союзу комітетів солдатських матерів Росії, неурядової організації з Москви⁵⁹.

Ці солдати були не добровольці, а військовослужбовці Збройних сил Російської Федерації, які виконували

53 «Російські солдати звільнилися з армії через Україну». — Reuters, 10 травня 2015 року, <http://www.dailymail.co.uk/wires/reuters/article-3075397/Russian-soldiers-quit-Ukraine>

54 Там же.

55 «НАТО каже, що російські солдати в Україні «вмирають у великій кількості». — Бі-Бі-Сі, 5 березня 2015 року, <http://www.bbc.com/news/world-europe-31747754>.

56 Олексій Пономарьов: «В Пскові пройшли закриті похорони місцевих десантників». — «Слон» <http://slon.ru/fast/russia/v-pskov-ov-proshli-zakrytye-pokhorony-mestnykh-desantnikov-1147710.xhtml>.

57 «Рада з прав людини передала «Дощю» копію звернення до СК із іменами зниклих солдатів». — «Дощ ТВ», http://tvrain.ru/articles/sovet_po_pravam_cheloveka_peredal_dozhdju_kopiju_obraschenija_v_sk_s_imenami_propavshih_soldat-374887.

58 Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути», — цитоване раніше.

59 «Російські солдати звільнилися з армії через Україну». — Reuters, 10 травня 2015, <http://www.dailymail.co.uk/wires/reuters/article-3075397/Russian-soldiers-quit-Ukraine.html>.

накази своїх командирів (методологію, додаткову інформацію та приклади дивіться в розділі «Перелік інцидентів»).

Стисла історія солдата №1. Бато Дамбаєв 37-а окрема гвардійська мотострілецька бригада

Незабаром після підписання другої Мінської угоди підрозділи «сепаратистів» розгромили українську армію і взяли місто Дебальцеве — ключовий транспортний пункт, що з'єднує залізниці між Луганськом і Донецьком⁶⁰. У складі цих військ дійсно були бійці-сепаратисти, але причиною їх приголомшливої перемоги була підтримка регулярних російських військ і важка військова техніка, зокрема 5-ої танкової бригади з Улан-Уде⁶¹, та 37-ої мотострілецької бригади з Кяхти, Республіка Бурятія.

Бато Дамбаєв — один із солдатів 37-ї мотострілецької бригади. Він повернувся додому після участі в запеклих боях у зоні бойових дій під Дебальцевим.

До боїв в Україні Бато Дамбаєв пройшов додатковий військовий вишкіл на великому полігоні біля російського хутора Кузьмінка у Ростовській області, так само як і Доржі Батомункуєв — бурятський солдат з 5-ї танкової бригади, що дав відоме інтерв'ю російській незалежній «Новой газеті» з детальним описом своєї участі у подіях під Дебальцевим⁶². Зокрема, в цьому інтерв'ю Батомункуєв згадав, що солдати-контрактники з Кяхти приєдналися до них під час перетину кордону незадовго до боїв під Дебальцевим⁶³.

Як і багато інших військовослужбовців 5-ї танкової бригади та 37-ї мотострілецької бригади, Дамбаєв сфотографувався⁶⁴ на полігоні «Кузьмінський» із цуцням сибірської лайки⁶⁵. Також під час служби на полігоні у свій вільний час він разом з іншими солдатами їздив у місто Таганріг, що розташоване неподалік⁶⁶. Однак Дамбаєв та інші солдати його підрозділу не затрималися на полігоні й у лютому їх направлено в Україну, щоб допомогти вирішальній поразки українського війська під Дебальцевим.

У середині лютого журналісти помітили велику концентрацію військовослужбовців-бурятів у Дебальцевому — таке не часто трапляється у бойових діях на сході України⁶⁷.

60 Ніл Баклі, Роман Оларчик та Кортні Вівер: «Запеклий бій за Дебальцеве завершився відходом українських сил». — *Financial Times*, 18 січня 2015, <http://www.ft.com/cms/s/0/470b14da-b785-11e4-981d-00144feab7de.html>.

61 Костюченко: «Ми всі знали, на що йдемо і що може бути», — цитоване раніше.

62 Там же.

63 Там же.

64 «Вконтакте»: http://vk.com/batohadambaev?z=photo225117519_353995097%2Fphotos225117519 (архів: <https://archive.is/KRbF2>); <http://cs624031.vk.me/v624031519/21313/zIUT-3vRAYws.jpg> (архів: <https://archive.is/Xm7Om>).

65 <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky5.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky3.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky2.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky1.jpg>.

66 «Вконтакте»: https://vk.com/batohadambaev?z=photo225117519_349461910%2Fphotos225117519 (архів: <https://archive.is/PNKbR>). Методи геолокації дозволили встановити, що місце знімання — Дєпальдівські сходи в Таганрозі.

67 Ілля Барабанов: «В пампасах Донбасу». — «Коммерсант», 19 лютого 2015 року, <http://www.kommersant.ru/doc/2671088>.

Після боїв за Дебальцеве Бато повернувся до своєї дружини та дворічного сина у Бурятію. 31 березня 2015 року військовослужбовець зробив репост статті російського новинного сайту lenta.ru про участь російських військовослужбовців з Бурятії у битві за Дебальцеве⁷³.

73 «Вконтакте»: http://vk.com/wall225117519_650 (архів: <https://archive.is/xH1VU>).

Підпис: Бато з цуценям сибірської лайки у таборі на полігоні «Кузьмінський», де він проходив навчання перед битвою за Дебальцеве в середині лютого 2015 року. Багато інших військовослужбовців 5-ої танкової бригади та 37-ої мотострілецької бригади також фотографувалися з цими цуценятами, що жили на полігоні взимку 2014 — 2015 років⁶⁸.
Джерело: профіль Бато Дамбаєва у «Вконтакті»⁶⁹.
Координати: 47.407863, 39.228522.

Були зроблені численні фотографії цих солдатів, які називають себе бурятами, з танками та озброєнням, значна кількість цих фото — біля танків поблизу Вуглегірська⁷⁰.

Цей російський солдат видалив свою фотографію незабаром після її публікації. Але інші користувачі інтернету зробили численні архівні копії⁷¹ і скріншоти цього зображення, а кеш цієї сторінки у Google все ще відображає вищенаведену фотографію як фото у профілі Бато⁷² у «Вконтакте».

68 Фотографії інших військовослужбовців із цуценятами: <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky5.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky3.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky2.jpg>; <https://wp4553-flywheel.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2015/03/husky1.jpg>.

69 «Вконтакті»: http://vk.com/batohadambaev?z=photo225117519_353995097%2Fphotos225117519 (архів: <https://archive.is/KRbF2>) і <http://cs624031.vk.me/v624031519/21313/zIUT3vRAyws.jpg> (архів: <https://archive.is/Xm7Om>).

70 «Першими увійшли в Дебальцеве козаки ЛНР. А серед тих, хто прикривав на заході, були ті, що назвалися мені «добровольцями з Бурятії», — Andrey Borodulin, Twitter @aa_borodulin, https://twitter.com/aa_borodulin/status/569039488921538560.

71 «Вконтакте» не видалив це: https://pp.vk.me/c621930/v621930519/146ef/vTWAi_ILKwk.jpg <https://archive.is/D0Zgv>, <https://archive.is/Xkqwo>, і <https://archive.is/OIUO2>. Звертаємо увагу, що він використовував псевдонім «Давид», але пізніше змінив його на своє справжнє ім'я Бато.

72 «Вконтакте»: <http://hghltd.yandex.net/yandbtm?f-mode=inject&url=http%3A%2Fvk.com%2Fbatohadambaev&tld=com&lang=ru&la=1425825792&text=%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%B4%20%D0%B4%D0%B0%D0%B-%C%D0%B1%D0%B0%D0%B5%D0%B2&l-10n=en&mime=html&sign=45775c858eaac099d538277d3903a60a&keyno=0> (архів: <https://archive.is/bzXsV>).

ВАНТАЖ 200: ПРИХОВУВАННЯ ФАКТІВ ЗАГИБЕЛІ РОСІЯН

Російські військовослужбовці, такі як уже згадуваний Антон Туманов, які прибули до України, щоб воювати тут, та були вбиті, повертаються додому в цинкових трунах із позначкою «вантаж 200», що вказує на те, що ці солдати були вбиті під час воєнних дій⁷⁴. Представники російського уряду відмовляються публічно визнати смерть своїх військовослужбовців. Замість цього вони зазвичай брешуть, стверджуючи, що ці солдати загинули під час навчань на полігонах поблизу українського кордону.

Таємність російського уряду демонструє, як важливо для нього приховувати від російських громадян правду про втрати особового складу внаслідок участі Кремля у війні на сході України. Згідно із деталізованим списком, опублікованим неурядовою

⁷⁴ «Криза в Україні: Російський «вантаж 200» перетнув кордон. — ОБСЄ — Бі-Бі-Сі, 13 листопада 2014, <http://www.bbc.com/news/world-europe-30039004>.

організацією «Открытая Россия», щонайменше 273 російських військовослужбовців, зокрема строковики та контрактники, загинули, беручи участь у бойових діях на сході України⁷⁵. Доповідь Бориса Немцова, відомого критика Путіна та колишнього першого заступника голови уряду Росії під час президентства Бориса Єльцина, про участь Росії у війні з Україною, опублікований 12 травня 2015 року вже після смерті Немцова, зазначає 220 померлих російських військовослужбовців⁷⁶.

⁷⁵ «Відкрита Росія» встановлює особи загиблих зі списку «Вантаж-200». — «Відкрита Росія», <https://openrussia.org/post/view/1772>. Список імен спочатку був опублікований 22 грудня 2014 року. Останнє поновлення цього списку зроблено 1 квітня 2015 року.

⁷⁶ Незалежний експертний доклад «Путін. Війна». — «Відкрита Росія», травень 2015 року, <https://openrussia.org/s/tmp/files/Putin-War1.pdf>.

Фото: Бато Дамбаєв біля блокпоста у місті Вуглегірську (Україна), неподалік від Дебальцевого, де Бато та інші російські військовослужбовці воювали в середині лютого 2015 року.

Джерело: Дамбаєв додав цю фотографію у свій профіль у «Вконтакте» 23 лютого 2015 року.

Координати: 48.308729, 38.300529 (камера спрямована на північний захід).

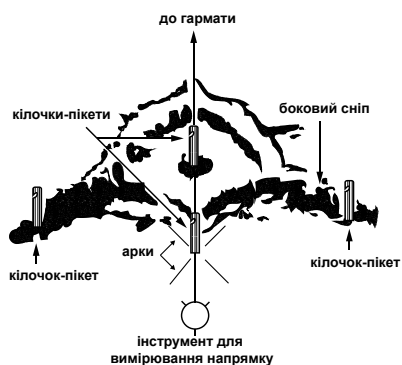

АРТОБСТРІЛИ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

Під час ключових наступальних операцій російські військові в Україні діставали артилерійську підтримку з російської території. Влітку 2014 року Прикордонна служба України і Рада національної безпеки та оборони повідомили про понад 120 артилерійських обстрілів з боку Росії⁷⁷. Попри заперечення російського уряду, використання сукупності супутникових даних, аналізу вирв від вибухів та інформації з відкритих джерел підтверджує, що значна частина цих обстрілів велася з території Росії, а не з підконтрольних сепаратистам територій.

Використання супутникових фотографій вирв, що утворилися внаслідок артилерійських обстрілів території України, дозволяє встановити траєкторії та місце походження обстрілів.⁷⁸ Супутникові фотознімки дозволили дослідникам локалізувати вирву за вирвою та вивчити індивідуальну природу власне тих вирв, що виникли в результаті артилерійського обстрілу.

Супутникові знімки зі Східної України дозволяють ідентифікувати два основні види вирв: неглибокі вирви, що утворилися після стрільби зі ствольної артилерії із малим кутом підвищення — вони мають характерний «бічний сніп» розлету уламків, які розлітаються за діагоналлю від центру вирви, а також вирви від ствольної артилерії з великим кутом підвищення, що мають трикутну форму вирв із розлетом уламків у протилежний від джерела вогню бік:

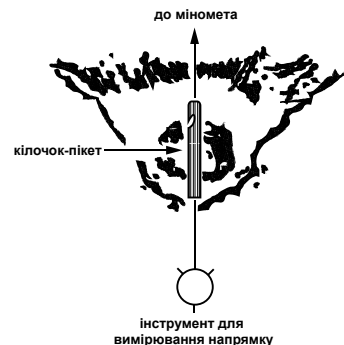

Неглибокі вирви, що виникли внаслідок розриву від ствольної артилерії з малим кутом підвищення⁷⁹.

77 Ґрунтуючись на інформації від уряду України група Bellingcat створила базу даних інформації із цього питання: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1FxrMBTanKcVff6gcljr-kZSkwlfY8Gnikе-Jd-bCOh3RQ/edit?usp=sharing>.

78 Пабло Гутієрес, Пол Торпей та Bellingcat: «Що дає підстави групі кібердетективів стверджувати, що вони довели проведення Росією артобстрілів української території?». — Guardian, 17 лютого 2015 року, <http://www.theguardian.com/world/2015/feb/17/ukrainerrussia-crossborderattackssatellite-evidence>.

79 GlobalSecurity.org «Appendix J: Аналіз вирв та звітність», http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/650/Appj.htm#fig_3.

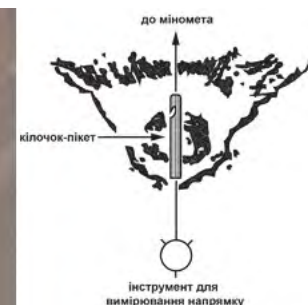

Вирви трикутної форми, характерні для розривів від ствольної артилерії з великим кутом підвищення (наприклад: мінометів)⁸⁰.

Згодом команда дослідників створила шаблони обох типів вирв і використовувала їх для позначення та вимірювання кута польоту снарядів, які привели до формування цих вирв. Джерело зображень вирв — супутникові фотознімки онлайн-сервісу Google Earth. Об'єднання даних заміру кожного кута стрільби дозволило з'ясувати середнє значення кута напрямку цієї стрільби, що привела до виникнення всіх вирв на конкретній місцевості. Це середнє значення, своєю чергою, було потім застосоване для ідентифікації місць, із яких вівся обстріл.

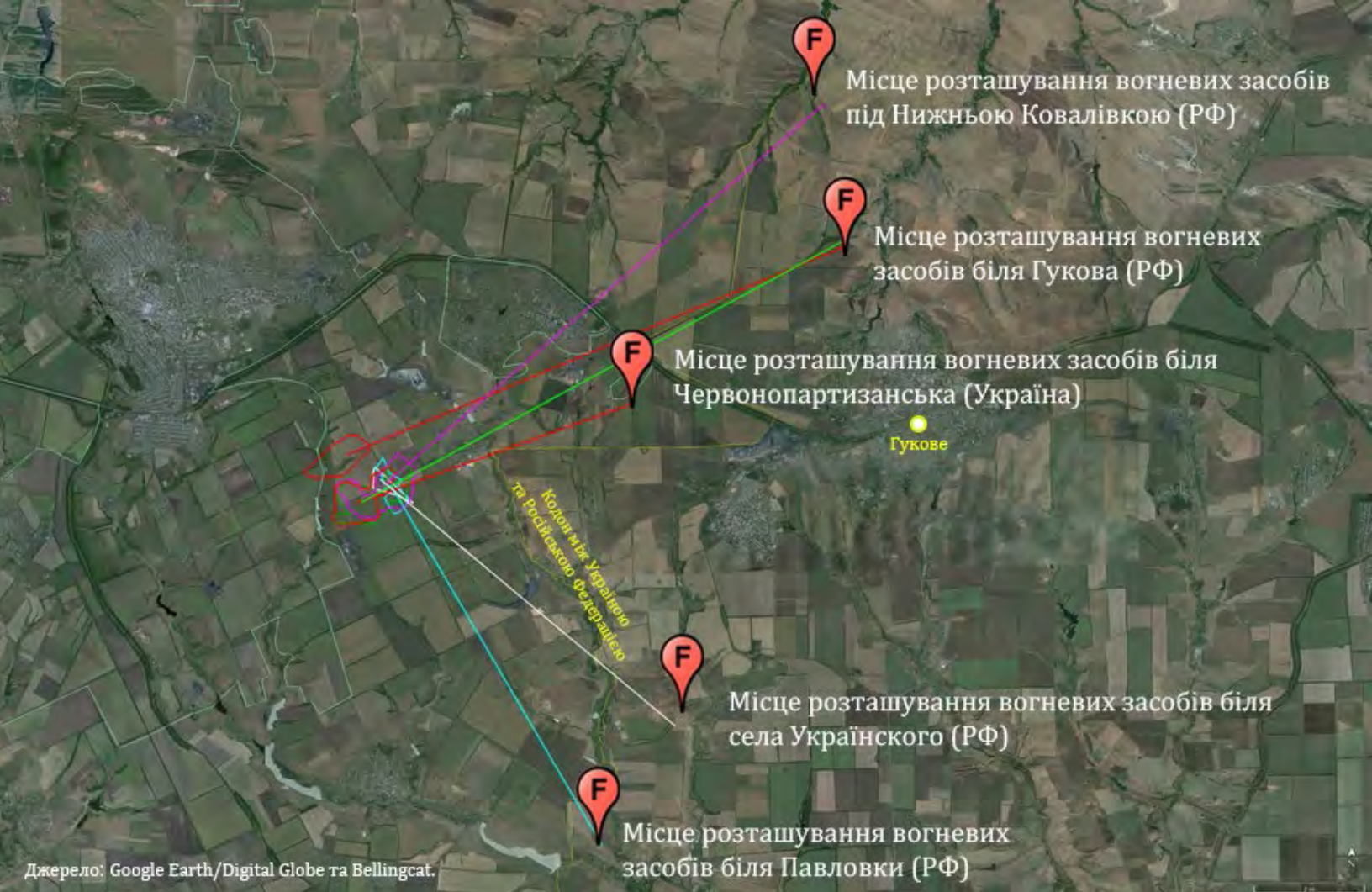
Вирви, що виникли від розривів після стрільби з артилерійської зброї з малим кутом підвищення (наприклад: ствольної артилерії або реактивних систем залпового вогню). Джерело: Google Earth/Digital Globe.

Вирви, що виникли після стрільби з артилерійської зброї з великим кутом підвищення (наприклад: переносні чи автоматичні міномети).

Джерело: Google Earth/Digital Globe.

80 GlobalSecurity.org, «Appendix J: Аналіз вирв та звітність», http://www.globalsecurity.org/military/library/policy/army/fm/650/Appj.htm#fig_6.

Джерело: Google Earth/Digital Globe та Bellingcat.

Фото: карта місця артилерійського обстрілу неподалік від Гукова.
Джерело: Google Earth / Digital Globe и Bellingcat.

Приклад: обстріл із-під Гукова

Місто Гуково (Російська Федерація) — одне з місць, звідки велися артилерійські обстріли України. 14 липня 2014 року як українські, так і проросійські ЗМІ повідомили детально про бойові зіткнення неподалік від шахти «Довжанська-Капітальна» біля села Панченкового⁸¹.

На супутникових зображеннях, зроблених 8 серпня 2014 року, можна побачити концентрацію виврв поблизу шахти «Довжанська-Капітальна», неподалік від села Панченкового. Траєкторії обстрілу, прораховані, виходячи із форми виврв, дозволили встановити, що насправді було шість різних обстрілів. Прорахунок траєкторій цих шести обстрілів дозволив встановити п'ять різних місць, з яких вони велися: чотири — у Російській Федерації та одне — поблизу прикордонного містечка Червонопартизанська в Україні.

17 липня 2014 року в YouTube та «Вконтакте» з'явилися декілька відео, на яких зафіксовано обстріл із використанням РСЗВ. Обстріл стався 16 липня 2014 року неподалік від Гукова (Російська Федерація).

81 У ДТЕК «Свердловантрацит» у результаті бойових дій знеструмлені два шахтмайданчики, <http://www.dtek.com/ru/media-centre/press-releases/details/v-dtek-sverdlovantratsit-v-rezultate-boevikh-dejstvij-obestocheni-dve-shakhtoplosshadki>; <http://web.archive.org/web/20150210143935>. У Луганській області у результаті артобстрілу знеструмлені дві шахти, http://www.gazeta.ru/social/news/2014/07/16/n_6315585.shtml.

На чотирьох відеозаписах, що містять геолокаційні прив'язки і зняті з різних точок у самому Гукові і навколо нього, був зафіксований момент запуску ракет, а два з цих відео відобразили вогневий шлейф продуктів згоряння двигунів ракет.

Керуючись цими траєкторіями, можна відстежити п'ять різноманітних вогневих позицій із похибкою до трьохсот метрів та відстанню до цілі у межах п'ятнадцяти кілометрів. Кожна із вогневих позицій, за винятком Червонопартизанська, українського міста біля кордону, розташована на території Росії.

Після обстрілів російська журналістка відвідала Гуково та поспілкувалася з місцевими жителями. Жителі навколишніх містечок і сіл підтвердили, що обстріли велися з поля, ідентифікованого як на відео, так і в результаті аналізу супутникових зображень⁸². Журналістка також відвідала місце запуску ракет і виявила явні ознаки діяльності військових, зокрема значну кількість заглушок червоного кольору від 122-мм реактивних снарядів/набоїв. Подібні заглушки використовуються в ракетах з індексами 9M22U, 9M22S, 9M43 і 9M522 російського виробництва для РСЗВ БМ-21 «Град» та «Торнадо».

Транскордонні артобстріли забезпечили підтримку

82 Наталія Телегіна: «Мов би війна. Репортаж з українського кордону», http://slon.ru/world/kak_by_voyna_reportazh_s_ukrainskoy_granit-sy-1137926.xhtml.

нової хвилі російського вторгнення влітку 2014 року. Обстріли, проведені з прикордонних міст (таких як Гуково) дозволили російським військовим, що воюють в Україні, повернути хід літньої кампанії Збройних сил України, спрямованої на відвоювання значних частин української території, зокрема Слов'янська і Донецька, на свою користь (дивіться «Перелік інцидентів», щоб ознайомитися з додатковими прикладами та методологією).

ВИСНОВКИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

У квітні 2014 року Кремль розпочав гібридну війну на сході України, залучивши своїх агентів для організації та керівництва. До складу цих агентів увійшли: московський політтехнолог Олександр Бородай на посаді «президента» Донецької Народної Республіки та «міністр оборони» полковник ФСБ Ігор Гіркин-Стрелков. Кремль забезпечив фінансування, озброєння, бійців-добровольців та підтримку регулярними військами. Використовуючи свій контроль над російськими засобами масової інформації, Кремль запустив також масштабну дезінформаційну кампанію з метою переконати російський народ і світ у тому, що події на сході України — це суто внутрішня громадянська війна.

У цілому, Москва домоглася успіху у нав'язуванні своїх правил перебігу конфлікту в Україні: міжнародні засоби масової інформації, зазвичай, звертаються до сепаратистів як до окремих учасників конфлікту, а не як до маріонеток Кремля. Коли український або, навіть, західні уряди обговорюють присутність російської зброї або військовослужбовців на сході України, місцеві засоби масової інформації публікують ці заяви, супроводжуючи їх контраргументами Кремля як рівноцінними, хоча це зовсім не так. Згадайте, як Путін і російські чиновники заперечували участь російських військ у захопленні Криму, доки Путін не похвалився тим, що анексія була запланована заздалегідь під час свого інтерв'ю у фільмі, присвяченому «кримській операції»⁸³.

Західні лідери часто роблять свій внесок у ускладнення цієї проблеми. Деяким бракує чіткості у власних словах, вони уникають згадок про війну Росії проти України або посилаються на так званих «сепаратистів» як на незалежних учасників подій в Україні. Більш того, західні уряди зволікають з усвідомленням смертельної небезпеки, яку несе відверто ревізійністська зовнішня політика Кремля. Москва прагне перекроїти систему мирного врегулювання, утворену після завершення Холодної війни, і з цією метою розв'язала дві війни проти своїх сусідів: проти Грузії у 2008 році та проти України зараз.

Через нездатність адекватно оцінити характер загрози уряди Заходу не приділяють війні в Україні необхідних ресурсів, зокрема — розвідувальних. Зважаючи на це, Робоча Група рекомендує урядам Заходу:

- надати значно більше розвідувальних ресурсів для викриття та протидії війні Путіна проти України;
- використовувати нові цифрові дослідницькі методи та геолокаційний аналіз для збору розвідданих, які потім можна опублікувати для широкого загалу, у доповнення до таємного та технічного збирання розвідувальної інформації;

- оприлюднити у максимально можливному обсязі інформацію, що засвідчує агресивні задуми Путіна, присутність російських військ та військової техніки в Україні, а також дії російських командирів, які керують боями в Україні, не розкриваючи без потреби розвідувальні методи;
- через перевірені канали ділитися з урядом України розвідувальними даними щодо планів Росії проти України, а також щодо російських військ в Україні та біля її кордонів;
- протидіяти, а не сприяти російській гібридній війні, розповідаючи чітко, послідовно і публічно про війну Росії проти України;
- збільшити фінансування та залучити приватні інвестиції у російськомовні незалежні телепрограми та засоби масової інформації, які ведуть мовлення у російськомовних регіонах, аби компенсувати вплив московської пропаганди;
- виділити більше розвідувальних ресурсів для аналізу гібридної війни Путіна, що наразі перебуває на стадії бурхливого розвитку, та об'єктами якої є сусіди Росії і країни Європи (включно із пострадянськими державами та країнами НАТО і ЄС);
- спиратися на ці інсайти для інформування осіб, що приймають політичні рішення (наприклад, про розширення, а не обмеження санкцій) та зформулювати більш всеосяжну трансатлантичну стратегію стримування російської агресії.

⁸³ Керол Дж. Вільямс: «У фільмі Путін виправдовує захоплення Криму Росією у минулому році» — *Los Angeles Times*, 15 березня 2015 року, <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-russia-putin-crimea-20150315-story.html>.

ПЕРЕЛІК ІНЦИДЕНТІВ

Розділ 1. Використання російської військової техніки в Україні

Соціальні мережі — найважливіше джерело інформації про пересування військової техніки в Україні та поблизу українського кордону. Серед них як міжнародні ресурси, як-от — Instagram, так і регіональні сервіси, наприклад — Вконтакті, який часто називають «російським Фейсбуком». Найчастіше матеріал для досліджень несвідомо надають звичайні люди, що стикаються з військовою технікою вперше і розміщують її фотографії просто тому, що цією інформацією цікаво поділитись із іншими. Крім того, прихильники сепаратистів і російський уряд відкрили у соціальних мережах сторінки та інформаційні телеканали з метою поширення своєї пропаганди. Ці ресурси також є джерелом цінної інформації про використання озброєння.

Танки Т72Б3

Вперше танки Т72Б3 були помічені в Україні восени 2014 року, але найчіткіше зображення цього типу танків було отримане завдяки проросійському британському блогеру Грему Філіпсу [Graham Phillips]. Його відео, зняте під час наступу сепаратистів на Дебальцеве, містить найчіткіше підтвердження участі цього модернізованого основного бойового танку у боях в Україні⁸⁴. У наданому Філіпсом описі до відео згадується Дебальцеве, а геолокація дозволяє стверджувати, що місцем зйомки цього відео з великою ймовірністю є село Санжарівка, розташоване у десяти кілометрах на північ від Дебальцева.

КаМАЗ-43269, варіант «Дозор» [«Варта»]

Броньований автомобіль розвідки та зв'язку «Дозор» був декілька разів зафіксований як у джерелах, що підтримують сепаратистів, так і на відео, розміщених місцевим населенням. Кілька появ цієї моделі бронеавтомобілів можуть бути шляхом геолокації прив'язані до околиць міста Луганська, а ще два спостереження — східніше, до міста Краснодона, що біля кордону із Росією. Шасі КаМАЗ-43269 (зване також БПМ-97), поряд з іншими використовує Прикордонна служба Росії та експортують до Азербайджану і Казахстану, але модифікація «Дозор»⁸⁵, обладнана надсучасною електронікою, була спеціально розроблена і прийнята на озброєння лише Збройними силами Російської Федерації. Інформації про експортування «Дозору» немає⁸⁶. Відомо, що «Дозорами» такого ж камуфльованого забарвлення, як

і помічені в Україні, озброєна 4-а гвардійська військова база у Південній Осетії⁸⁷.

ЗРПК Панцир С1 (SA-22)

Зенітний комплекс близької дії Панцир С1, досить характерний на вигляд, був зафіксований на фотографіях та відео на початку 2015 року мешканцями Луганську та Макіївки, міста на схід від Донецька. За результатами дослідження прикордонних районів⁸⁸ Ростовської області РФ за допомогою програмного забезпечення, призначеного для виявлення у соціальних мережах інформації із геоприв'язкою, було встановлено, що ці комплекси перебувають біля кордонів України⁸⁹. Фотографії цієї техніки у профілях російських військовослужбовців у соцмережах також це підтверджують.

РСЗО «Град-К»

Ще один приклад озброєння беззаперечно російського походження — модернізована реактивна система залпового вогню «Град-К» на шасі КаМАЗ-5350. У січні 2015 року один із сепаратистських каналів на відео-сервісі YouTube опублікував відео, на якому можна побачити декілька установок «Град», що здійснюють пуски ракет⁹⁰. Після першого пуску камеру на цьому відео було спрямовано донизу, і у цей час одна з установок зрушила зі свого місця. Коли камера повернулася назад на своє місце, у кадрі можна було побачити, як ця установка виїжджає з двору до того як старші комплекси «Град», розташовані на «Уралах», почали випускати нові ракети. Керуючись характерними обрисами будівель, особливостями місцевості та іншими зовнішніми ознаками, місцем зйомки зазначеного відео можна впевнено вважати Кіровський район міста Донецьк. Слід зауважити, що вогнева позиція розміщена безпосередньо у місті, на території торговельного майданчика, розташованого неподалік від спальних районів.

Розділ 2. Російські навчальні полігони у прикордонній зоні

Починаючи з 2014 року, російські військовики почали прискорено будувати величезні полігони всього у декількох кілометрах від українського кордону. Це підтверджують порівняння даних супутникових знімків із сотнями фотографій зі сторінок російських військовослужбовців у соціальних мережах. У сукупності ці свідчення неспростовно доводять наявність і будівництво таких полігонів та наочно

84 Грем Філіпс, «Оновлення №18. Залишаючи сьогодні позиції у Дебальцевому», — YouTube, 15 лютого 2015 року, <https://www.youtube.com/watch?v=rkbVnpEbVwY>.

85 «Нові фотографії підтверджують, що Росія досі надає військову техніку бойовикам» — УНІАН, 4 січня 2015 року, <http://www.unian.info/society/1028814-new-photograph-shows-russia-still-supplying-militants-with-military-hardware.html>.

86 «Дозор» Комплекс засобів автоматизації та зв'язку розвідувально-патрульної машини (КСАС-РПМ) — «НИИССУ», <http://www.niissu.ru/2013-05-27-12-43-20/dozor.html>.

87 Денис Мокрушин, «4-а військова база. Частина четверта. Бойова техніка, том 2» — LiveJournal, <http://twwer.livejournal.com/434042.html?thread=9849978>.

88 Ніколас де Ларінага: «Російські установки ТОС-1 і Панцир-С1 були помічені у Східній Україні» — IHS Jane's Defence Weekly, 4 лютого 2015 року, <http://www.janes.com/article/48685/russian-tos-1-and-pant-syr-s1-systemsreported-in-east-ukraine>.

89 Пошук контенту із геоприв'язкою був проведений за допомогою EchoSec та Yomapic.

90 «Укропи, це вам за мирних» Покос Укропу з РСЗО ГРАД», Youtube, 22 січня 2015 року <https://www.youtube.com/watch?v=UXSyU3ais08>.

8 травня 2013 року

Військовий полігон у Павлівці
47.939519, 39.846468

Google earth

Image © 2015 DigitalGlobe

1000 ft

31 серпня 2014 року

Полігон у Павлівці

Позиції
артилерії

Зображення зі сторінки
Станіслава Тарасова

Google earth

Image © 2015 DigitalGlobe

Джерело: Google Earth/DigitalGlobe.

1000 ft

демонструють, що подібні полігони є стартовими позиціями російської агресії проти України. Два подібних полігони, розташовані неподалік від російських прикордонних населених пунктів Куйбишеве та Павлівка, були місцем дислокації артилерії, котра здійснювала артилерійські обстріли української території з території Росії, у той час як третій, неподалік від російського хутора Кузьмінка, служив перевалочною базою для сотень російських солдатів перед їхніми важливими боями в Україні.

Цей полігон був створений всього за сорок шість кілометрів від українського кордону, його не було до 2014 року. Відтоді цей полігон — база для сотень одиниць військової техніки, зокрема танків 5-ї танкової бригади з Улан-Уде, що перебували там у жовтні — листопаді 2014 року. Багато військовослужбовців цього підрозділу пізніше опинилися під Дебальцевим.

Фото: Полігон у Павлівці.
Джерело: Сторінка Станіслава Тарасова в «Однокласниках» з коментарем: «біла кордону з Україною», фото розміщене 18 червня 2014 року.
Координати: 47.936203, 39.834042, обличчям на схід у бік полігону біля Павлівки⁹¹.

Приклад 1. Полігон у Павлівці

Координати: 47.939519, 39.846468

Військовий полігон у Павлівці був створений всього у двох кілометрах від українського кордону та став місцем дислокації десятків одиниць військової техніки. Супутникові зображення, зроблені у квітні 2013 року, доводять, що цього табору тоді не було, і побудований він був після подій Євромайдану.

⁹¹ Ця фотографія була розміщена у профілі Тарасова на сайтах «ВКонтакте» та «Однокласники». Він видалив фотографію, але потім знову розмістив її у «ВКонтакте» у грудні 2014 року. В «Однокласниках» у фотографії був наступний коментар: «На кордоні з Україною», в Instagram — «Наче як у Battlefield 3». Зображення у «ВКонтакте» було без назви. Див.: http://vk.com/stanislavbest?w=wall8311148_1496 та архів сторінки <https://archive.is/XOxCO>. Обговорення зображення, що було розміщене у Instagram і мало неточну геоприв'язку місця зйомки фото до території України, можна знайти тут: <http://evilmilker.livejournal.com/9385.html>. Reddit: «Солдат робить селфі у той час, як російська регулярна армія входить до Східної України», http://www.reddit.com/r/MilitaryPorn/comments/2ak4ln/soldier_takes_selfie_as_russian_regular_army.

7-у гвардійську десантно-штурмову (гірську) дивізію, в/ч 54801, було розгорнуто на полігоні у Павлівці у червні 2014 року. Фотографії, розміщені військовослужбовцем одного з батальйонів цієї дивізії, а також місцевими жителями, підтверджують, що цей батальйон, серед інших, влітку 2014 розміщувався на полігоні у Павлівці під час його прискороного розширення. Установки «Град», які у липні 2014 року здійснювали артилерійські обстріли українських позицій, були розташовані на відстані приблизно 1 км на захід від цього полігону.

Приклад 2. Полігон у Куйбишево

Координати: 47.815116, 38.867638

Цей полігон був створений усього у трьох кілометрах від українського кордону, і став майданчиком для здійснення численних артилерійських обстрілів. Спочатку української кризи полігон розрісся з нічого до великої бази, що має важку артилерію. Вогневі позиції установок «Град», які здійснювали артилерійський обстріл українській території, були розташовані на захід від села Куйбишево. Російський солдат під псевдонімом «Аркадій» дав інтерв'ю російському інформаційному ресурсу «Медуза», у якому розповів про свою службу у російських збройних силах у 2014 році, зокрема про поїздку на полігон у Куйбишево, куди він доставляв снаряди для артилерії⁹²:

«Там уздовж кордону Росії та України стоять наші військові — ціла частина. Вони живуть у польових таборах, облаштованих на відокремленій від цивільних території, поблизу сіл Рускоє, Куйбишево та міста Каменьск-Шахтінський. Місцевим жителям брешуть, що йдуть навчання. Але люди ж не дурні і все розуміють.

... Пам'ятаю, якось уночі під'їхав до однієї з установок в районі села Куйбишево. Такелажники вивантажили снаряди, артилеристи їх відразу ж зарядили і пролунав залп! Потім ще, і ще! Коли стріляв «Град» — це дуже моторошно і дуже красиво, особливо вночі».

Є безліч світлин військовослужбовців з цього полігону, зроблених під час артобстрілів території України. Крім того, влітку 2014 року багато вояків 291-ї артилерійської бригади фотографувалися на вогневих позиціях артилерії біля полігону у Куйбишево на українському кордоні⁹³. Дати та місце здійснення цих артобстрілів у районі Куйбишево збігаються із датами (21 — 26 липня 2014 року) і місцями обстрілів (на південний схід від Куйбишево у Ростовській області), оприлюдненими Державним департаментом США 27 липня 2014 року⁹⁴.

⁹² Дмитро Пашинський: «Я служу Російській Федерації!» — говорять солдати, що брали участь в анексії Криму» — Медуза, 16 березня 2015 року, <https://meduza.io/en/feature/2015/03/16/i-serve-the-russian-federation>.

⁹³ «Солдат з РФ відхрестився від постів про обстріли України», БіБіСі, 25 липня 2014 року http://www.bbc.co.uk/russian/russia/2014/07/140725_tr_soldier_ukraine_vkontakte.

⁹⁴ «Супутникові зображення демонструють, як Росія обстрілює Україну — Уряд США» — NBC News, Тім Стелло та Associated Press 27 липня 2014 року, <http://www.nbcnews.com/storyline/ukraine-plane-crash/satellite-images-show-russia-firing-ukraine-u-s-government-n166166>.

8 травня 2013 року

Військовий полігон у Куйбишеві
47.815116, 38.867638

Google earth

Image © 2015 DigitalGlobe

15 серпня 2014 року

Місце розташування табору

Google earth

Image © 2015 DigitalGlobe

Джерело: Google Earth/Digital Globe.

Розділ 3. Російські солдати в Україні

Російська Федерація надсилає своїх військовослужбовців за державний кордон, аби ті вливалися до лав підбурюваних Росією сепаратистів. Після прибуття до східної України, ці люди більше не вважаються російськими військовослужбовцями, їм наказують називати себе підрозділами «місцевої самооборони», котрі допомагають сепаратистам додатковою живою силою і спорядженням. Окрім історії вже згаданого Бато Дамбаєва, наводимо історії ще двох російських військовослужбовців — Антона Туманова та Леоніда Кічаткіна. Ці історії ілюструють рутинний процес, коли російські солдати проходять вишкіл «на навчаннях» поблизу українського кордону, нишком переходять на територію України і воюють тут проти українських військових підрозділів.

Стисла історія солдата №2. Антон Туманов Російська 18-а моторизована бригада, в/ч 27777

Туманову наказали прибути в Україну у серпні 2014 року, тоді він був дійсним військовослужбовцем Збройних сил Російської Федерації. Він перетнув український кордон 11 серпня і загинув 13 серпня 2014 року у місті Сніжне в Україні.

Життя до війни

До армії Антон був невдоволений життям у його рідному місті Козьмодем'янську (Республіка Марій Ел, Російська Федерація). Навіть усвідомлюючи ризик потрапити на війну на сході України, він не бачив ліпшого вибору, окрім як вступити на військову службу. Ось що про це розповіла його мати:

«Та де ж у нас у Козьмодем'янську працювати? Всього два заводи залишилося, один якісь пластмаски робить, другий — вже й не пам'ятаю. У травні каже: «Я, мам, піду до армії служити на контракт». Я — давай його відмовляти: «Ти почекай, бач, халепа яка коїть... Боронь Боже, запхнуть до України — адже мали ми вже і Чечню, і Афганістан...» — «Мам, наше військо туди відправляти не будуть. Годі, я вже вирішив, я піду. Мені гроші потрібні. Я ж не на війну йду — я на роботу йду. Іншої ж роботи нема»⁹⁵.

Антон пішов до війська всупереч небажання матері⁹⁶.

Підготовка до бойових дій

Під час перебування Антона у навчальному таборі біля українського кордону, 11 серпня 2014 його командири дали наказ усім вимкнути мобільні телефони, зняти шеврони і розпізнавальні знаки з військової форми, зафарбувати номери на техніці та перетнути державний кордон із Україною. Тих, хто відмовлявся, командири

Фото: Туманов та його наречена Настя Чернова у червні 2014 року перед відбуттям Туманова на військову службу. *Джерело:* сторінка Туманова у «Вконтакті»⁹⁷.
Координати: 56.3453311, 46.5708947 (оціночно).

Фото: Туманов на території військового табору біля українського кордону перед його відрядженням до України. *Джерело:* сторінка Туманова у «Вконтакті»⁹⁸.
Координати: 48.320520, 40.099180.

⁹⁵ Олена Рачева: «Іншої ж роботи нема» — «Новая газета», випуск № 98 від 3 вересня 2014 року <http://www.novayagazeta.ru/society/65075.html>.

⁹⁶ Див. попередню виноску.

⁹⁷ Чернова розповіла «Новой газете», що Антон розмовляв із нею наприкінці липня та повідомив, що скоро їде на війну до України воювати «у ролі ополченця». Див.: Олена Рачева, <http://www.novayagazeta.ru/society/65075.html>.

⁹⁸ «Вконтакті», https://vk.com/tyman_antoxa?z=photo140456238_334848101%2Fphotos140456238 (archived: <https://archive.is/qOaZM>)

Фото: Сніжне, Україна, 13 серпня 2014 року. Остання опублікована фотографія групи напередодні обстрілу, що призвів до їхньої загибелі. Роберт Артюнян (другий праворуч) і Антон Туманов (останній праворуч) загинули 13 серпня. Роланд Рамазанов (у центрі) розмістив цю фотографію в Інтернеті 26 серпня 2014 року⁹⁹.

Джерело: «Нова газета»¹⁰⁰.

Координати: 48.058296, 38.757780 (оціночно)¹⁰¹.

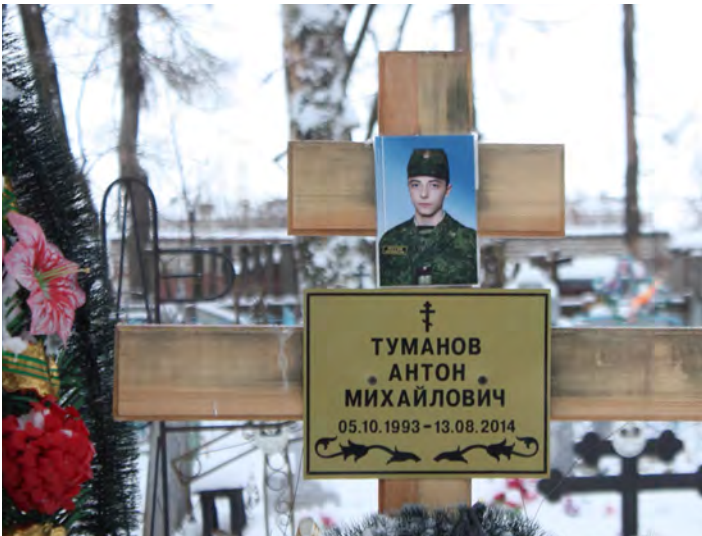

Фото: Могила Туманова у його рідному місті Козьмодем'янську, розташованому за чотириста миль (прибл. 640 км) на схід від Москви.

Джерело: Том Парфітт, Telegraph¹⁰².

99 Точне місце, де була зроблена ця фотографія, невідоме, але це десь у Сніжному, ймовірно на території або близько до заводу Хіммаш, де під час артилерійського обстрілу було вбито Антона. Див.: «Новая газета», http://www.novayagazeta.ru/storage/c/2014/09/01/1409580145_413509_31.jpg.

100 Зображення на сайті «Новой газеты» http://www.novayagazeta.ru/storage/c/2014/09/01/1409578904_547636_54.png.

101 Див. попередню виноску.

102 Том Парфітт, «Таємні злочини неоголошеної війни Росії» — *Telegraph*, 27 грудня 2014 року, <http://telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/11314817/Secret-dead-of-Russias-undeclared-war.html>.

«ганьбили та соромили»¹⁰³. 21-річний хлопець, разом із понад тисячею інших бійців та колоною військової техніки, перетнув український кордон. Його підрозділ прибув до Сніжного ввечері 12 серпня 2014 року.

Прибуття до Сніжного та загибель

13 серпня 2014 року Антон Туманов та його товариш з підрозділу Роберт Артюнян доповіли про своє прибуття до Сніжного на те саме місце, де за 27 днів до цього було помічено установку «Бук», яка, ймовірно, збила Боїнг 777 рейсу МН17.

Численні свідки розповідали про колону військової техніки, що пересувалася Торезом та Сніжним 13 серпня 2014 року. Особливо примітним був БТР-80 із людьми «з білими пов'язками»¹⁰⁴ на руках та ногах. Не випадково Туманов та його товариші сфотографувалися біля БТР-80А у Сніжному із білими пов'язками на одязі. Буквально декілька годин по тому у місцевих соцмережах з'явилися повідомлення та відео із описом артилерійського удару українських військ у районі заводу «Хіммаш»¹⁰⁵. Внаслідок цього обстрілу Туманова і Артюняна було вбито. Роланд Рамазанов, військовослужбовець в/ч 27777, який вижив після цього обстрілу, так описав подію кореспонденту Reuters:

«Я був усередині БТР, люки були відкриті і тому отримав легку контузію та втрату слуху. Роберт і Антон були за два — три кроки від мене і просто не встигли сховатися. Роберт загинув на місці, Антону надали першу медичну допомогу і він помер уже на операційному столі», — розповідає Роланд, який повернувся додому у Краснодарський край оговтуватися після поранення»¹⁰⁶.

Туманов та Артюнян загинули 13 серпня 2014 року у Сніжному. Туманова поховали у його рідному Козьмодем'янську в Росії, за понад тисячу кілометрів від Сніжного. Згідно з офіційними документами про його смерть, представленими у доповіді The Telegraph, та іншими джерелами, Туманов загинув, «виконуючи військовий обов'язок у місці тимчасової дислокації в/ч 27777»¹⁰⁷.

Стисла історія солдата №3. Леонід Кічаткін Російська 76-а гвардійська десантно-штурмова дивізія, в/ч 74268

Так само, як і Антон Туманов, Леонід Кічаткін загинув у серпні 2014 року під час боїв у східній Україні, виконуючи безпосередній наказ своїх командирів. Російська влада доклала значних зусиль аби приховати обставини його смерті.

103 Див. попередню виноску.

104 Twitter «Новини України», <https://twitter.com/Dbnmjr/status/499578362428686336>; <https://archive.is/8XwoH> (архівований).

105 «Вконтакті», https://vk.com/liveuanet?w=wall-75493249_141%-2Fe412e83adad6110ba6; «Вконтакті», https://vk.com/vid-eo115925565_169894607.

106 Томас Гроув, Марія Цвєткова: «Спецрепортаж. Москва долає невдоволення, спричинене солдатами, що повернулися до дому у трунах» — Reuters, 12 вересня 2014 року, <http://ru.reuters.com/article/topNews/idRUKBN0H719A20140912>.

107 Див. попередню виноску.

Перед Україною

Леонід Кічаткін був сержантом російських повітряно-десантних військ. Він проходив військову службу і жив у Пскові разом зі своєю дружиною Оксаною та дітьми. Наприкінці липня 2014 року Україна наблизилася до перемоги над сепаратистами, крок за кроком відвоюючи свою територію, але сепаратисти, наче дивом, послалили свою міць. У середині серпня Оксана востаннє розмовляла зі своїм чоловіком, коли йому та іншим російським військовослужбовцям було наказано відбутися до України, де їм вдалося швидко зупинити український контрнаступ.

«Загублені» десантники

Десятки військовослужбовців 76-ї десантно-штурмової дивізії із Пскова перестали виходити на контакт зі своїми близькими між 15 і 17 серпня 2014 року. Ця пауза у комунікаціях збігається і передусім низці загадкових подій, що сталися із дивізією протягом цього часу, зокрема, нагородження дивізії Путіним «за успішне виконання бойових завдань командування»¹⁰⁸ і поява повідомлень у ЗМІ про запеклий бій десантників біля українського міста Георгіївка¹⁰⁹. Особливо слід відзначити сумне повідомлення на сторінці Кічаткіна у «Вконтакті», розміщене 22 серпня: «Дорогі друзі!!! Лёня загинув, похорони у понеділок о 10 ранку, відспівування у Вибутах. Хто хоче з ним попрощатися, приїжджайте, всіх будемо раді бачити. Його дружина Оксана»¹¹⁰.

Таємний похорон

Попри офіційні заяви про те, що всі псковські десантники живі та здорові, таємні похорони хлопців почалися 24 серпня 2014¹¹¹. Кічаткіна поховали 25 серпня, як це зазначено у повідомленні його дружини. На похороні були присутні журналісти та відомі люди області, серед яких представник Псковських обласних зборів. Загалом понад сто земляків прийшли вшанувати пам'ять Кічаткіна¹¹². Напис на його могилі свідчив, що він помер 19 серпня, за три дні до того, як Оксана розмістила у «Вконтакті» повідомлення про похорон¹¹³.

Приховування слідів

Історія Антона Туманова закінчується із його смертю: запитання без відповідей щодо обставин його загибелі, повернення додому у цинковій труні та безутішна

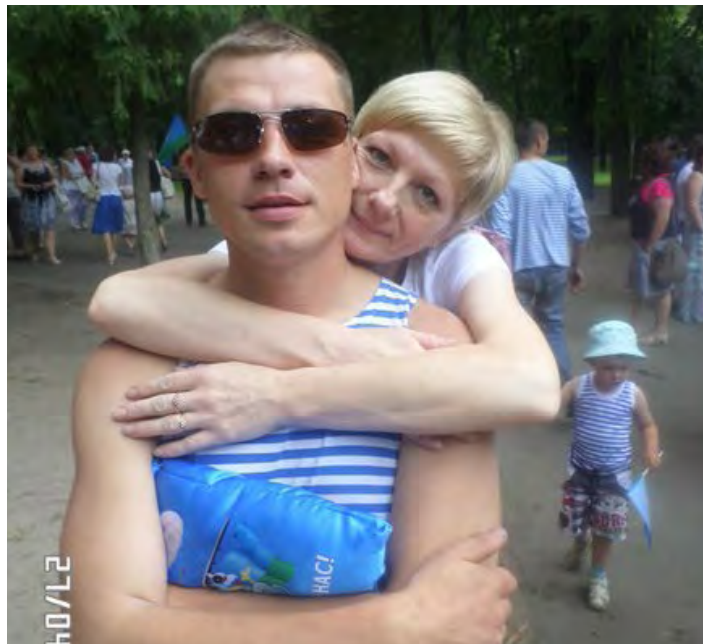

Фото: Леонід Кічаткін з дружиною Оксаною в ботанічному саду Пскова тримає в руках подушку з вишитими на ній літерами «ВДВ».

Джерело: скриншот зі сторінки Оксани Кічаткіної у «Вконтакті» (майже всі фотографії Леоніда були видалені). Координати: 57.8129077, 28.3446515.

Фото: Леонід у формі десантника під час відвідування музею «Лінія Сталіна» у Білорусі. Леонід розмістив цю фотографію на День повітряно-десантних військ (2 серпня) у 2012 році. Також у серпні, але вже два роки потому Леонід загинув у бою на сході України у складі своєї повітряно-десантної дивізії.

Джерело: сторінка Кічаткіна у «Вконтакті», фото додане 2 серпня 2012 року.

Координати: 54.060218, 27.294158.

Фото: Могила Кічаткіна у Пскові, Росія.

Джерело: «Новая газета» / Ніна Петлянова.

108 Указ Президента Російської Федерації, <http://graph.document.kremlin.ru/page.aspx?3648446>.

109 Військовий журналіст продемонстрував захоплену на Донбасі російську БМД-2, УНІАН, 21 серпня 2014 року <http://www.unian.net/politics/953679-voennyiy-jurnalist-pokazal-zahvachennuyu-na-donbasse-rossiyskuyu-bmd-2-fotoreportaj.html>.

110 Архівні фото: http://argumentua.com/sites/default/files/533273_900.jpg?1408977980 и <https://pbs.twimg.com/media/BvwNjvIIEAEPVxX.png>.

111 Ніна Петлянова: «Десант. Десятки бійців 76-ої псковської дивізії ось уже декілька днів не виходять на зв'язок із рідними...» — «Новая газета», випуск № 95 від 27 серпня 2014 року <http://www.novayagazeta.ru/society/64975.html>

112 Денис Пінчук: «Могили у російському селі можуть допомогти встановити зв'язок між Кремлем та війною в Україні», — Reuters, 28 черпня 2014 року, <http://uk.reuters.com/article/2014/08/28/uk-ukraine-crisis-russia-graves-idUKKBN0GS17V20140828>.

113 «Зняли таблички з іменами з могил псковських десантників» — «Телеканал Дождь», http://tvrain.ru/articles/snjali_tablichki_s_imenami_s_mogil_pskovskih_desantnikov-374615.

родина. Але у цьому випадку з моменту смерті історія ще більше заплутується. Вже після смерті Кічаткіна журналісти російських «Новой газеты» та «Эха Москвы» розмовляли не лише із Оксаною Кічаткіною, але й із самим Леонідом, а точніше з кимось, хто вдавав із себе цього загиблого солдата.

24 серпня 2014 року журналісти «Новой газеты» розмовляли з жінкою, яка назвалася Оксаною Кічаткіною. Вона заявила, що її чоловік живий і навіть передала слухавку людині, котра називала себе Леонідом Кічаткіним. Цей «Леонід» заявив, що він живий і що його сторінка у «Вконтакті» «була зламана». Бесіда журналіста «Эха Москвы» відбулася за схожим сценарієм¹¹⁴. Водночас, батько Леоніда і його дядько були присутні на похоронах, так само як і батько Олександра Осипова, який прийшов вшанувати пам'ять обох солдатів¹¹⁵.

Від дня похорон 25 серпня не з'являлося жодних ознак того, що Кічаткін живий. 26 серпня журналісти декількох російських незалежних видань відвідали могили Кічаткіна та Осипова у Пскові. Незабаром, після прибуття журналістів на місце, їх атакувала група молодих людей, котрі кидали у них каміння, а пізніше — прокололи шини їхніх автомобілів¹¹⁶. Могили Леоніда Кічаткіна та Олександра Осипова, як і раніше, можна знайти у Пскові, але після запитань від журналістів таблички з їхніми іменами прибрали з могил.

Розділ 4. Транскордонні артобстріли української території

Підрозділи Збройних сил України, розміщені поблизу україно-російського кордону, були обстріляні артилерією влітку 2014 року. У період від 9 липня до 5 вересня 2014 року Українська прикордонна служба та Національна рада безпеки і оборони України зареєстрували понад 120 артилерійських обстрілів з боку Росії. Однак, російські чиновники заперечують факт будь-яких обстрілів з російської території¹¹⁷.

Постійні артилерійські обстріли протягом початку серпня 2014 року спричинили втрату українською армією контролю над сотнями кілометрів прикордонної території¹¹⁸. Супутникові фотознімки на сході України, зроблені у липні, серпні та вересні 2014 року, дозволили дослідницькій групі цього звіту знайти докази цих обстрілів, визначити їх походження і порівняти ці дані з інформацією з місцевих джерел.

Методологія

На супутникових панхроматичних знімках із роздільною здатністю до 0,5 метра зі східної України

114 Валерій Отставних, «Як я розмовляв із мертвим псковським десантником Кічаткіним та його «веселою вдовою» — «Эхо Москвы», 26 серпня 2014 року <http://echo.msk.ru/blog/otstavnih/1387356-echo>.

115 Див. попередню виноску.

116 «Зняли таблички з іменами з могил псковських десантників», див. вище.

117 Зібрані звіти див.: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/1FxrMB-TanKcVff6gcljr-kZSkwlfY8GnikeJdbCOh3RQ/edit#gid=535700578>.

118 ЗМІ: значне угруповання українських військових готове здатися ополченням на півдні Луганської області, Russia Today, 3 серпня 2014 року, <http://russian.rt.com/article/43677#ixzz39JNVe6AU>; <http://web.archive.org/web/20150210142502http://russian.rt.com/article/43677> (архівований)

та прикордонних районів Росії шукали видимі ознаки артилерійських обстрілів у тих місцинах, де про них повідомлялося. Крім того, проаналізували та надали географічну прив'язку відеороликам з відеосервісів та соціальних мереж (на кшталт YouTube чи «ВКонтакті»), відзнятим під час артилерійських обстрілів. У доповнення до відеозаписів зібрили і проаналізували іншу інформацію з відкритих джерел.

Вивчаючи кожну ділянку обстрілів, дослідницька група створила новітній метод аналізу, заснований на міжнародно-визнаних методиках визначення траєкторії артобстрілу «на місцевості»¹¹⁹. Траєкторію польоту снаряду визначають різні фактори: тип і твердість обстрілюваного ґрунту, напрямок і швидкість вітру, а також тип снаряду. Дослідницька група використовувала просту лінійну траєкторію для аналізу, хоча фактична траєкторія може варіюватися залежно від вищезазначених факторів.

119 Пабло Гутієрес, Пол Торпей та Bellingcat, «Що дає підстави групі кібердетективів стверджувати, що вони довели проведення Росією артобстрілів української території», вже цитоване.

Приклад 1. Обстріл Амвросіївки 14 липня 2014 року

Координати: 47.764550, 38.513236.

Джерело: Google Earth/Digital Globe.

У звіті про проведення антитерористичної операції за 14 липня 2014 року українські ЗМІ повідомили про обстріл позицій українських збройних сил під містом Амвросіївка¹²⁰. Були висловлені підозри про те, що обстріл проводився з території Російської Федерації¹²¹.

1. На супутникових знімках, зроблених 16 липня 2014 року, продемонстрована значна зона ураження артилерією на південь від міста Амвросіївка.

Було проаналізовано візуальний напрямок залпів, що призвели до виникнення кожної з 330 вирв у цій зоні. У середньому, траєкторія вирв була розрахована і визначена як 193,97° з південного заходу на південь (180° відповідає півдню).

2. Під час пошуку можливих вогневих позицій, що відповідають цій траєкторії, було виявлено позицію у 14.6 км від межі зони обстрілу.

3. Сліди артилерійського вогню на цій позиції помітні на супутниковій карті, зробленій 16 липня 2014 року. Вогнева позиція розташована на території Росії, на відстані близько 750 метрів від кордону поблизу хутора Селезньов (Російська Федерація) із координатами 47.63709, 38.469355.

¹²⁰ «АТО. Звіт за 14.07.14» ІнформНапалм, 15 липня 2014 року, <https://informnapalm.org/339-ato-svodka-za-14-07-14>, <http://web.archive.org/web/20150210142924>

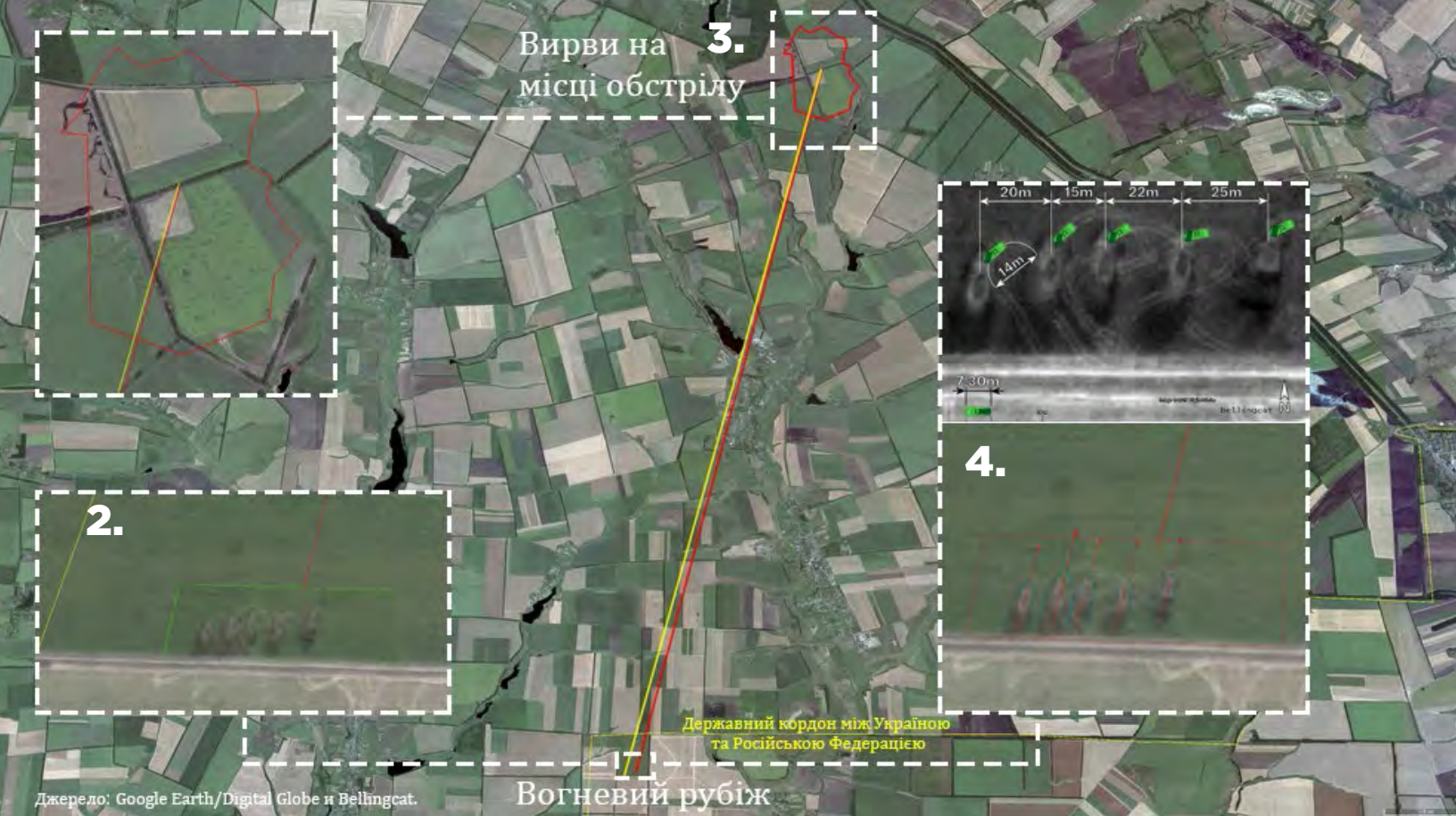
¹²¹ Facebook, <https://www.facebook.com/v.parasyuk/posts/675221185878989> (<https://archive.today/Z4NVR>).

4. Зона обстрілу біля Амвросіївки знаходиться на південь від міста у точці з координатами 47.76455, 38.513236. Супутникові знімки, зроблені 16 липня 2014 року, вказують на вогневу позицію з координатами 47.63709, 38.469355, що збігається за часом зі звітом про обстріл позицій.

Дослідивши сліди обстрілу на вогневому рубежі, стало можливим визначити тип використаних пускових установок (РСЗВ «Град» і «Торнадо»), а також їх положення у співвідношенні із пошкодженнями ґрунту на вогневому рубежі.

Вогнева позиція на північ від Селезньова має явні сліди опалення ґрунту після декількох запусків ракет, а також сліди коліс після руху транспортних засобів у цьому районі.

Сліди опалення ґрунту були використані для визначення ймовірної траєкторії обстрілу і відповідають траєкторії, визначеній згідно результатів аналізу вирв.

Карта демонструє середню траєкторію залпів, що призвели до виникнення вирв, які виміряні у зоні обстрілу біля Амвросіївки. Приблизний напрям обстрілів визначено на основі розривів біля хутора Селезньов, а також урахувавши розташування та розміри систем залпового вогню, використаних під час обстрілу — інформації, яку вдалося визначити, виходячи із розташування слідів на пусковому майданчику.

Джерело: Супутникове зображення з Google Earth/Digital Globe.

Приклад 2. Обстріл під Свердловськом Координати: 47.993078, 39.644672.

Джерело: Google Earth/Digital Globe.

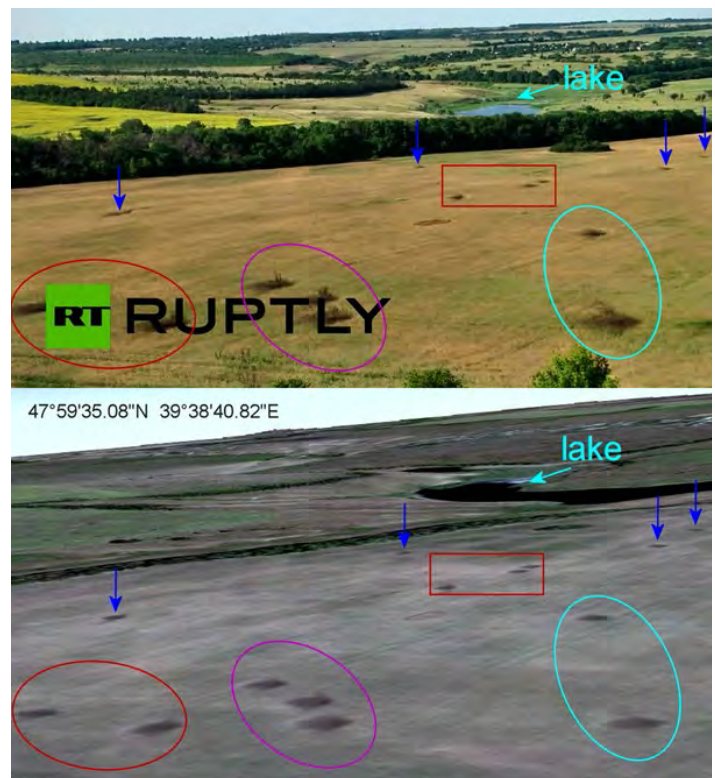
Російське агентство новин Ruptly 28 липня 2014 року опублікувало відеозапис на YouTube під назвою «Україна: наслідки розгрому 72-ї механізованої бригади Свердловськими ополченцями»¹²².

У цьому відео фігурують декілька покинутих пошкоджених бронетранспортерів. Підпис під відео вказує, що обстріл був здійснений «у п'ятницю»:

БМП-2 та МТ-ЛБ української армії, а також гранатомети були знайдені покинутими біля Свердловська у суботу, після того, як 72-а бригада зазнала важких втрат під час мінометного обстрілу підрозділами Луганського народного ополчення у п'ятницю»¹²³.

Представники Луганського народного ополчення заявили, що українська армія зазнала важких втрат в особовому складі і озброєнні під час обстрілу з 12-мм [саме так зазначено у тесті] мінометів.

Оскільки відео було опубліковане 28 липня 2014 року (у понеділок), а у підписі зазначено, що напад стався «минулої п'ятниці» — можна встановити, що датою обстрілу було 25 липня 2014 року.

Ілюстрація: порівняння місця обстрілу, зображеного на відео Ruptly, із супутниковим фотознімком місця обстрілу 15 серпня 2014 року.

¹²² «Україна: Наслідки розгрому 72-ої окремої механізованої бригади Свердловськими ополченцями» — Ruptly, 28 липня 2014 року, <https://www.youtube.com/watch?v=kj7sE6dsuW0>.

¹²³ «Луганське народне ополчення» — це сепаратистське угруповання, підтримуване Росією.

Зображення: результат аналізу вирв біля селища Хмельницький на південь від Свердловська.
Джерело: супутниковий фотознімок з Google Earth/Digital Globe.

Завдяки цим відеоматеріалам стало можливо визначити місце розташування камери Ruptly як місце артобстрілу українських позицій під селищем Хмельницький, на південь від Свердловська.

Здійснивши аналіз супутникових фотознімків району, можна виділити 209 артилерійських вирв. Використовуючи аналіз вирв, можна виділити три основні траєкторії обстрілу.

Траєкторії дев'яти вирв вказують прямо на схід (зелена лінія). Дві інших траєкторії (червона і блакитна лінії) походять з південно-східного напрямку. Всі три траєкторії беззаперечно вказують на вогневі позиції на території Росії. Ці вогневі позиції безпосередньо пов'язані із військовим полігоном російської армії поблизу Павлівки та вогневою позицією меншого розміру біля хутору Малий у Ростовській області.

Зображення: Україна: наслідки розстрілу 72-ої окремої механізованої бригади «Свердловським ополченням».
Джерело: скріншот відео з YouTube каналу Ruptly.

ДОДАТОК

Дискусії в Україні, 27 березня — 3 квітня та 24 — 27 квітня 2015 року

Представники українського уряду, журналісти та громадські активісти занепокоєні продовженням військових дій Росії у Східній Україні. Співрозмовники вважають, що Кремль використовує Другу Мінську угоду про припинення вогню аби переправляти своїх військовослужбовців і військову техніку до зони конфлікту для підготовки можливого військового вторгнення у весняний період. У той час як стратегічне значення Маріуполя залишається безперечним, велику небезпеку становить можливість нового наступу в районі Дебальцева.

Ситуація на сході України

У військових і місцевих чиновників немає ніяких ілюзій щодо Другої Мінської угоди про припинення вогню у Донецькій і Луганській областях. Порушення цієї угоди, серед них обстріли українських позицій уздовж лінії зіткнення, регулярно документують спостерігачі Організації із безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ).

Члени української Робочої групи Атлантичної ради оглянули серію свіжих вивів на лінії зіткнення у Луганській області. Аналіз цих вивів на місці підтверджує

аналіз, наведений у цій доповіді. Військовослужбовці, дислоковані на бойовій позиції уздовж лінії зіткнення із так званою «Луганською Народною Республікою» (ЛНР), доповіли про те, як спостерігали обстріли, траєкторія яких вказує на територію, що контролюється сепаратистами та російськими військами.

Представники місцевої влади у Луганській області підтвердили необхідність збільшення обсягів гуманітарної допомоги. Наплив внутрішніх переселенців із територій, підконтрольних сепаратистам чи Росії значно обтяжує волонтерів та державні органи. Волонтерські групи з інших областей України доставляють цивільному населенню предмети першої допомоги, їжу, продукти харчування і господарчі товари. Чиновники відзначили, що представники найбільш незахищених груп, зокрема літні люди, які не можуть покинути підконтрольну сепаратистам територію, живуть у нестерпних умовах без електрики, тепла і чистої води. Очікується, що влітку із підвищенням температури водопостачання погіршиться.

Місцеві органи влади на сході України стикаються із технічними труднощами у протидії постійному потоку російської дезінформації, що транслює телебачення і радіо у східних регіонах України. Вони підкреслили необхідність надання додаткової технічної допомоги та підтримки розвитку місцевих українських засобів масової інформації. Представники української влади

та незалежні оглядачі попереджають, що важкі життєві умови у зоні антитерористичної операції (АТО) можуть зробити місцеве населення більш сприйнятливим до проросійської пропаганди і дезінформації.

Крім того, представники українських органів безпеки і збройних сил повідомили про викриття на території, підконтрольній українській владі, численних таємних бункерів зі зброєю, вибухівкою і засобами зв'язку, влаштованих проросійськими силами для постійного забезпечення своїх диверсантів на українській території за межами лінії зіткнення.

Ситуація із національною безпекою

Представники Служби безпеки України та Міністерства оборони України представили речові докази присутності російських військ в Україні, які відповідають висновкам незалежних громадських дослідницьких груп в Україні, а також висновкам Робочої групи Атлантичної ради.

Представники розвідувальних служб висловили глибокий інтерес до використання відкритих джерел для збору розвідувальної інформації. Цивільні волонтерські групи, що використовують подібні технології, наголосили на необхідності спеціального технічного навчання.

Українські джерела підтвердили попередні оцінки загальної кількості російських військ і бойовиків-сепаратистів уздовж лінії зіткнення у кількості приблизно 36 тис. осіб, з них приблизно 8 — 10 тис. — військовослужбовці регулярної російської армії. Згідно з інформацією українських розвідувальних служб, на території України діють приблизно від 8 до 14 російських десантних та механізованих батальйонно-тактичних груп, кожна з яких має у своєму складі від 600 до 800 солдатів і офіцерів.

Українські та західні урядовці, а також незалежні українські дослідники, повідомили, що триває постійний потік військової техніки та озброєння з Росії в Україну, зокрема танків Т-64 і Т-72, а також бронетранспортерів. За оцінками зараз на Донбасі використовують до 200 танків, 525 броньованих бойових засобів, 145 артилерійських комплексів та 83 РСЗВ.

Крім того, згідно спостережень українських військ, російська сторона продовжує активно використовувати безпілотні літальні апарати (БПЛА) для розвідки і визначення цілей. Відчуваючи нестачу засобів протидії російським БПЛА, а також нестачу своїх власних БПЛА, українські війська часто покладаються на безпілотники, подаровані або створені групами громадян на волонтерських засадах.

Перелік осіб, котрі надали інтерв'ю у Києві та Луганській області

- Посол Ертугрул Апакан, голова Спеціальної наглядової місії по Україні, Організація з безпеки та співробітництва в Європі.
- Роман Бурко, головний редактор, волонтерський проект незалежних розслідувань «ІнформНапалм».
- Брюс Донах'ю, Заступник голови місії, Посольство США в Україні.
- Анатолій Гарькавий, голова Старобільської районної державної адміністрації Луганської області (до лютого 2015 року).
- Ганна Гопко, народний депутат України, голова комітету з міжнародних справ Верховної Ради України.
- Світлана Заліщук, народний депутат України, голова підкомітету з питань євроатлантичного співробітництва та євроінтеграції комітету з міжнародних справ Верховної Ради України.
- Іванна Климпуш-Цинцадзе, народний депутат України, заступник голови комітету з міжнародних справ Верховної Ради України.
- Анна Коваленко, радник міністра інформації України.
- Геннадій Москаль, голова Луганської обласної державної адміністрації (до липня 2015 року).
- Віталій Найда, начальник Департаменту контррозвідки Служби Безпеки України.
- Валентин Наливайченко, голова Служби Безпеки України (до липня 2015 року).
- Олександр Ноздрачов, полковник, керівник проекту цивільно-військового співробітництва ЗСУ.
- Андрій Парубій, 1-й заступник Голови Верховної Ради України, колишній секретар Ради національної безпеки і оборони України (лютий — серпень 2014 року).
- В'ячеслав Попов, підполковник, заступник керівника проекту цивільно-військового співробітництва ЗСУ.
- Джеффри Пайєтт, посол США в Україні.
- Олена Трегуб, радник міністра економічного розвитку і торгівлі України.
- Дмитро Тимчук, народний депутат України, член комітету з національної безпеки і оборони Верховної Ради України.

Atlantic Council Board of Directors

CHAIRMAN

*Jon M. Huntsman, Jr.

CHAIRMAN, INTERNATIONAL ADVISORY BOARD

Brent Scowcroft

PRESIDENT AND CEO

*Frederick Kempe

EXECUTIVE VICE CHAIRS

*Adrienne Arsht

*Stephen J. Hadley

VICE CHAIRS

*Robert J. Abernethy

*Richard Edelman

*C. Boyden Gray

*George Lund

*Virginia A. Mulberger

*W. DeVier Pierson

*John Studzinski

TREASURER

*Brian C. McK. Henderson

SECRETARY

*Walter B. Slocombe

DIRECTORS

Stephane Abrial

Odeh Aburdene

Peter Ackerman

Timothy D. Adams

John Allen

Michael Andersson

Michael Ansari

Richard L. Armitage

David D. Aufhauser

Elizabeth F. Bagley

Peter Bass

*Rafic Bizri

*Thomas L. Blair

Francis Bouchard

Myron Brilliant

Esther Brimmer

*R. Nicholas Burns

William J. Burns

*Richard R. Burt

Michael Calvey

James E. Cartwright

John E. Chapoton

Ahmed Charai

Sandra Charles

Melanie Chen

George Chopivsky

Wesley K. Clark

David W. Craig

*Ralph D. Crosby, Jr.

Nelson Cunningham

Ivo H. Daalder

*Paula J. Dobriansky

Christopher J. Dodd

Conrado Dornier

Thomas J. Edelman

Thomas J. Egan, Jr.

*Stuart E. Eizenstat

Thomas R. Eldridge

Julie Finley

Lawrence P. Fisher, II

Alan H. Fleischmann

*Ronald M. Freeman

Laurie Fulton

Courtney Geduldig

*Robert S. Gelbard

Thomas Glocer

*Sherri W. Goodman

Mikael Hagström

Ian Hague

John D. Harris, II

Frank Haun

Michael V. Hayden

Annette Heuser

*Karl Hopkins

Robert Hormats

Miroslav Hornak

*Mary L. Howell

Robert E. Hunter

Wolfgang Ischinger

Reuben Jeffery, III

*James L. Jones, Jr.

George A. Joulwan

Lawrence S. Kanarek

Stephen R. Kappes

Maria Pica Karp

Francis J. Kelly, Jr.

Zalmay M. Khalilzad

Robert M. Kimmitt

Henry A. Kissinger

Franklin D. Kramer

Philip Lader

*Richard L. Lawson

*Jan M. Lodal

Jane Holl Lute

William J. Lynn

Izzat Majeed

Wendy W. Makins

Mian M. Mansha

William E. Mayer

Allan McArtor

Eric D.K. Melby

Franklin C. Miller

James N. Miller

*Judith A. Miller

*Alexander V. Mirtchev

Obie L. Moore

Karl Moor

Georgette Mosbacher

Steve C. Nicandros

Thomas R. Nides

Franco Nuschese

Joseph S. Nye

Sean O'Keefe

Hilda Ochoa-Brillembourg

Ahmet Oren

*Ana Palacio

Carlos Pascual

Thomas R. Pickering

Daniel B. Poneman

Daniel M. Price

Arnold L. Punaro

*Kirk A. Radke

Robert Rangel

Teresa M. Ressel

Charles O. Rossotti

Stanley O. Roth

Robert Rowland

Harry Sachinis

John P. Schmitz

Brent Scowcroft

Alan J. Spence

James Stavridis

Richard J.A. Steele

*Paula Stern

Robert J. Stevens

John S. Tanner

*Ellen O. Tauscher

Karen Tramontano

Clyde C. Tuggle

Paul Twomey

Melanne Verveer

Enzo Viscusi

Charles F. Wald

Jay Walker

Michael F. Walsh

Mark R. Warner

David A. Wilson

Maciej Witucki

Neal S. Wolin

Mary C. Yates

Dov S. Zakheim

HONORARY DIRECTORS

David C. Acheson

Madeleine K. Albright

James A. Baker, III

Harold Brown

Frank C. Carlucci, III

Robert M. Gates

Michael G. Mullen

Leon E. Panetta

William J. Perry

Colin L. Powell

Condoleezza Rice

Edward L. Rowny

George P. Shultz

John W. Warner

William H. Webster

**Executive Committee
Members*

*^International Advisory
Board Members*

*List as of September 10,
2015*

Атлантична рада — позапартійна організація, яка просуває ідеї конструктивного лідерства США та участі у міжнародній політиці, керуючись ключовою роллю Атлантичної спільноти у подоланні глобальних викликів сучасності.

© 2015 Атлантична рада Сполучених Штатів. Всі права захищені. Жодна частина цього звіту не може бути відтворена чи передана у будь-якій формі або будь-яким чином, без письмового дозволу Атлантичної Ради, крім випадків стислого цитування у новинах, критичних статтях та оглядах. Зв'яжіться із нами аби отримати більше інформації.

1030 15th Street, NW,
12th Floor,
Washington, DC 20005

(202) 778-4952

AtlanticCouncil.org